

GJBH030045812022	કેસ દાખલ થયા તારીખ	:	૦૧/૦૬/૨૦૨૨
	કેસ રજી. થયા તારીખ	:	૦૧/૦૬/૨૦૨૨
	કેસ ફેસલ થયા તારીખ	:	૨૪/૦૬/૨૦૨૬
	સમયગાળો	:	વર્ષ માસ દિવસ
		:	૦૪ ૦૦ ૨૩

અંકલેશ્વરના મહે. બીજા એડી. ચીફ જ્યુડીશિયલ મેજીસ્ટ્રેટ સાહેબશ્રીની અદાલતમાં,
મુ. અંકલેશ્વર.

ફોજદારી કેસ નંબર : ૨૬૧૪/૨૦૨૨

આંક :-

ફરીયાદી : ઘનરાજ આર. પાટીલ
તે યોગેશ્વર ફાયબર ફેબ્રીકેટસના માલિક
રહે. પ્લોટ નં. ૨૪/૨૫, યોગી એસ્ટેટ,
જી.આઈ.ડી.સી. અંકલેશ્વર-૩૮૩૦૦૨,
જી.ભરૂચ

વિરુદ્ધ.

આરોપી : ૧. TODAYS INDUSTRIES
૨. RAVINDRA NATH SINGH
રહે. GS- 54 , SARGAM RESIDENCY, VALIYA
ROAD, AT. KOSAMADI, TA. ANKLESHWAR

ગુન્હો :- ધી. નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮ મુજબ

// ફરીયાદી તરફે વિ. વ.....શ્રી પી.જે. બેસનવાલા //
// આરોપી તરફે વિ.વ.....શ્રી એસ.એસ. ચૌહાણ //

:: ઠરાવ ::

(૧) ફરિયાદ પક્ષના કેસની ટૂંકમાં હકિકત એવી છે કે, ફરીયાદી યોગેશ્વર ફેબ્રીકેટર્સના નામથી વેપાર કરે છે અને સદર ઘંઘાડીય પેઢી મુખ્યત્વે પી.પી.એફ. આર.પી. સ્ટોરેજ ટેન્ક પોલ્યુશન

કંટ્રોલ સીસ્ટમ એફ.આર.પી. મોટર કેનોપી, દરેક પ્રકારના કેનોપી, દરેક પ્રકારના સ્ક્રબર સીસ્ટમ , એફ.આર.પી. ગ્રેટીંગ, એસ.એસ, એમ.એસ. પી.પી., એફ.આર.પી. બ્લોવર જે લગતો વેપાર -ઉત્પાદન કરે છે અને સદર પેઢી જી.એસ.ટી. નંબર પણ ધરાવે છે. જેનો જી.એસ.ટી. નં. 24AOAPP4852P1ZI છે. આરોપી નં.૧ તે TODAY'S INDUSTRIES ના નામની ધંધાકીય પેઢી છે અને આરોપી નં. ૨ તે નં.૧ પેઢીના વહીવટકર્તા તેમજ અધિકૃત સહી કર્તા છે. તેમજ આરોપી નં. ૧ જી.એસ.ટી. નંબર ધરાવે છે અને આરોપી નં.૧ નો જી.એસ. ટી. નં. 24ECJPS0034121ZJ છે. ફરીયાદી અને આરોપી નં.૨ વચ્ચે અંગત ઓળખાણ અને મિત્રતાના સંબંધો ઉપરાંત ધંધાકીય સંબંધ પણ ચાલી આવેલ છે. જે ઓળખાણ, મિત્રતા અને ધંધાકીય સંબંધમાં આરોપી તેમની ધંધાકીય જરૂરીયાત માટે ફરીયાદી પાસેથી ઉધાર માલની ખરીદી કરતા આવેલ અને તે ઉધાર માલના જી.એસ.ટી. સહીતના બીલોની રકમની ચુકવણી પેટે આરોપી અને ફરીયાદીને બેંક ખાતા ધ્વારા ચુકવણી કરતા આવેલા. જે ઉધાર જમા બાજુનો હિસાબ ફરીયાદી ધંધાકીય ચોપડે નિભાવતા આવેલા છે. આ ઉપરાંત આરોપી નં. ૨ અને ફરીયાદી વચ્ચે અંગત મિત્રતાના સંબંધ પણ હોય જેથી આરોપીઓને અવાર નવાર નાણાંકીય જરૂરીયાત ઉભી થતા આરોપી ફરીયાદી પાસેથી હાથ ઉછીના નાણાં પણ લેતા હતા જે આરોપીઓની જરૂરીયાત મુજબની હાથ ઉછીની નાણાંકીય રકમ ફરીયાદી તેમની માંગણી મુજબ જુદી જુદી તારીખોએ બેંક ખાતા ધ્વારા ટ્રાન્સફર / ચેકથી આવેલ છે. જે અંગેનો હિસાબ પણ ફરીયાદી તેમના હિસાબી ચોપડામાં નિભાવતા આવેલા છે. આમ, ધંધાકીય હિસાબ અને અંગત હાથ ઉછીની રકમનો હિસાબ કરતા ફરીયાદીએ જુન-૨૦૨૧ સુધીમાં આરોપીઓ પાસે કુલ રૂ. ૨૫,૬૮, ૮૯૫-૨૦ પૈસા લેવાના બાકી પડે છે. જે કુલ બાકી રકમની આંશિક ચુકવણી પેટે આરોપી નં. ૨ નાએ આરોપી નં.૧ ના બેંક ખાતાના નીચે મુજબની વિગતના જુદા જુદા ચેકો આરોપી નં. ૨નાએ તેમની સહી કરી ફરીયાદીની ફેવરમાં લખી આપેલા અને ચેકો લખી આપતી વખતે ફરીયાદીને એવો વિશ્વાસ અને ભરોસો આપેલો કે ચેકો રીટર્ન થશે નહીં અને ચેકોના નાણાં જમા મળી જશે. જેથી ફરીયાદીએ નીચે મુજબની વિગતના જુદા જુદા ચેકો સ્વીકારેલા.

ચેકની વિગત

અનુ.નં.	ચેક નંબર	બેંકનું નામ	રકમ રૂ.	તારીખ
૧	૦૦૦૧૨૯	કોટક મહીન્દ્રા	૪,૮૦,૨૪૬/-	૧૪/૦૪/૨૦૨૨

૨	૦૦૦૧૮૪	બેંક અંકલેશ્વર	૫,૬૨,૨૭૦/-	૧૬/૦૪/૨૦૨૨
૩	૦૦૦૦૪૫		૧૩,૧૨,૪૬૦/-	૧૭/૦૪/૨૦૨૨
૪	૦૦૦૧૮૫		૧,૨૯,૦૭૮/-	૧૮/૦૪/૨૦૨૨
		કુલ રકમ	૨૪,૮૪,૦૫૪/-	

આ કામના આરોપીઓએ આપેલ વિશ્વાસ અને ભરોસાને ધ્યાને લઈ ફરીયાદીએ ઉપરોક્ત ચેકો પૈકી અનુક્રમ નં.૪ ચેક નં. ૦૦૦૧૮૫ ની વિગતવાળો ચેક સ્વીકાર અર્થે ફરીયાદીએ તેના એચ.ડી.એફ.સી. બેંક લી. અંકલેશ્વરના બેંક ખાતામાં રજુ કરતા આરોપી નં. ૧ ના બેંક ખાતામાં ચેક સ્વીકારાય તેટલું ભંડોળ ન હોવાથી ઉપરોક્ત ચેક નં. ૦૦૦૧૮૫ ની વિગત વાળો ચેક તા. ૧૯/૦૪/૨૦૨૨ ના રોજ વગર સ્વીકારાયે ફંડ ઈન્સ્ટીટ્યુશનના શેરા સાથે પરત ફરેલ. આમ, આરોપીઓએ તેમના કાયદેસરના દેવા અને જવાબદારીની ચુકવણી માટે આપેલ ઉપરોક્ત ચેક નં.૦૦૦૧૮૫ ની વિગતવાળો ચેક તા. ૧૯/૦૪/૨૦૨૨ ના રોજ વગર સ્વીકારાયે રીટર્ન થવાથી ફરીયાદીએ તેના વકીલશ્રી પાસે તા. ૦૫/૦૫/૨૦૨૨ ના રોજ નોટીસ તૈયાર કરાવી આરોપીઓના સરનામે રજી. પો.એ.ડી.થી. નોટીસ મોકલાવેલ હતી. અને સદર નોટીસમાં રીટર્ન થયેલ ચેકના નાણાં દિન-૧૫ માં ચુકતે કરી દેવા તેમજ બીજી અન્ય વિગતો જણાવેલ હતી. જે નોટીસની બજવણી આરોપીઓને તા.૧૧/૦૫/૨૦૨૨ ના રોજ થઈ ગયેલ છે. આરોપીઓએ તેમના કાયદેસરના દેવા અને જવાબદારી પેટે લખી આપેલ ચેક વગર સ્વીકારાયે રીટર્ન આવવાથી તેમજ તે અંગેની નોટીસ આપવા છતાં આરોપીઓએ નોટીસનો અમલ કરેલ ન કરી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮ મુજબનો ગુનો કરેલ હોય જેથી ફરીયાદીએ હાલની ફરીયાદ દાખલ કરેલ છે.

- (૨) આ કામે કોગ્નીઝન્સ લઈ પ્રોસેસનો હુકમ કરેલ હોઈ સમન્સની બજવણી થતાં કોર્ટ સમક્ષ હાજર થતાં ફોજદારી કાર્યરીતી અધિનિયમની કલમ-૨૦૭ મુજબ આરોપીને ફરિયાદ પક્ષના તમામ દસ્તાવેજી પુરાવાઓ વિનામૂલ્યે પુરા પાડવામાં આવેલ છે. ત્યારબાદ ફોજદારી કાર્યરીતી અધિનિયમની કલમ-૨૫૧ અન્વયે આરોપીનું નિવેદન આંક-૮ અને ૯ થી લેવામાં આવતાં, આરોપીએ તેમની સામેના ગુન્હાનો સ્પષ્ટપણે ઈન્કાર કરી, આ કામે પોતાનો બચાવ કરવા માં ગતા હોવાનું જાહેર કરતાં, કેસની ન્યાયિક કાર્યવાહી આગળ ચલાવવામાં આવેલ છે.

- (૩) આ કામે ફરિયાદ પક્ષ તરફે નીચે મુજબના મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવા રજુ કરવામાં આવેલા છે.

મૌખિક પુરાવો :

<u>ક્રમ</u>	<u>સાહેદની વિગત</u>	<u>આંક</u>
૦૧	ફરીયાદી યોગેશ્વર ફાયબર ફેબ્રિકેટસના માલીક ઘનરાજ આર. પાટીલની જુબાની	૦૪

દસ્તાવેજી પુરાવો :

<u>ક્રમ</u>	<u>દસ્તાવેજની વિગત</u>	<u>આંક</u>
૦૧	જી.એસ.ટી. રજીસ્ટ્રેશન સર્ટી.	૧૨
૦૨	આરોપી નં.૧ ના ખાતાના ઉતારાની નકલ	૧૩
૦૩	ટેક્ષ ઈનવોઇસ / બીલ	૧૪ થી ૨૧
૧૧	આરોપીએ આપેલ તકરારી ચેક નં. ૦૦૦૧૮૫	૨૨
૧૨	ચેક રીટર્ન મેમો	૨૩
૧૩	આરોપીને આપેલ નોટીસની સ્થળ પ્રત	૨૪
૧૪	આર.પી.એ.ડી. ધ્વારા મોકલાવેલ નોટીસ રસીદ	૨૫ થી ૨૬
૧૬	નોટીસ મળ્યા અંગેની એકનોલેજમેન્ટ સ્લીપ	૨૭ થી ૨૮
૧૭	પોસ્ટ ખાતાની વેબસાઈટનો ઓનલાઈન ટ્રેક કંસાઈનમેન્ટ રીપોર્ટ	૨૯
૧૮	ફરીયાદી તરફે કલોઝીંગ પુરસીસ	૩૯

- (૪) ફરિયાદપક્ષનો પુરાવો પુરો થતાં આ કામે આરોપીનું સી.આર.પી.સી.ની કલમ- ૩૧૩ અન્વયે વિશેષ નિવેદન લેવામાં આવેલ, જેમાં આરોપીએ ફરિયાદપક્ષે રજુ કરેલ પુરાવાનો ઈન્કાર કરેલ છે અને વિશેષમાં જણાવેલ છે કે, " ફરીયાદી સાથે તહોમતદારનું જોઈન્ટ ફર્મ ઓફીસ હોય સીક્યુરીટી પેટેના ચેકોનો દુરઉપયોગ કરેલ છે. અમો તહોમતદાર નિર્દોષ છીએ."

આ કામે આરોપી પક્ષ તરફે નીચે મુજબના મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવા રજુ કરવામાં આવેલા છે.

મૌખિક પુરાવો :

<u>ક્રમ</u>	<u>સાહેદની વિગત</u>	<u>આંક</u>
૦૧	આરોપી દુ કે ઈન્ડસ્ટ્રીઝના પ્રોપરાઈટર રવિન્દ્રનાથ સીંગની સોગંદ પર સરતપાસ	૪૬

દસ્તાવેજી પુરાવો :

ક્રમ	દસ્તાવેજની વિગત	આંક
૦૧	જી.એસ.ટી. સર્ટીફિકેટની કોપી	૫૧
૦૨	વીઝીટીંગ કાર્ડની નકલ	૫૨
૦૩	ટુ ડે ઇન્ડસ્ટ્રીઝનું બ્રાઉસર	૫૩
૦૪	યોગેશ્વર ફાઈબર ફેબ્રીકનું બ્રાઉસર	૫૪
૦૫	બેંક એકાઉન્ટ સ્ટેટમેન્ટ	૫૫
૦૬	આરોપી પક્ષ તરફે કલોઝીંગ પુરસીસ	૫૬

(૫) સદર કામે ફરિયાદી તરફે તેમના વિ.વકિલશ્રીની મૌખિક દલીલ સાંભળવામાં આવેલ છે તેમજ ફરિયાદી તરફે આંક-૯૫ થી લેખીત દલીલ રજૂ કરવામાં આવેલ છે જેમા તેઓએ ફરિયાદ હકીકત મુજબની વિગતો જણાવી ફરિયાદપક્ષે રજૂ કરેલ પુરાવાનુ વર્ણન કરી વધુમા જણાવેલ છે કે, " આ કામે અમો ફરિયાદીએ આંક ૪ થી સોગંદ ઉપર જુબાની આપેલ છે. જેમાં અમો ફરિયાદી એ ફરિયાદીની હકીકતને સમર્થનકારી હકીકતો જણાવેલ છે ઉપરાંત અમો ફરિયાદીની ફરિયાદના સમર્થન માં નિશાની ૩/૧ થી ૩/૧૮ સુધીના જુદા જુદા દસ્તાવેજો રજૂ કરેલા છે. જેને નામ. કોર્ટે આંક ૧૨ થી આંક ૨૯ આપેલ છે. આ કામના તહોમતદાર તરફે ફરિયાદીની ઉલટ તપાસ દરમિયાન જુદા જુદા પ્રશ્નો પૂછવામાં આવેલ છે. પરંતુ એ નેગોસિયેબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ એકટ ની કલમ ૧૩૯ અને ૧૧૮ ના અનુમાનોનું ખંડન કરી શકેલ નથી.

આરોપી તરફે ઉલટ તપાસમાં લેઝર એકાઉન્ટ આંક ૧૩ બાબતે પ્રશ્ન પૂછી, તકરાર ઉઠાવેલ છે અને તેમની દલીલમાં પણ તે મુદ્દે તકરાર ઉઠાવેલ છે.

આ મુદ્દે અમે ફરિયાદી ખુલાસો આપી જણાવીએ છીએ કે.. અમો ફરિયાદીએ લેઝર એકાઉન્ટના સમર્થનમાં જુદા જુદા બિલો આંક ૧૪ થી આંક ૨૧ સુધી રજૂ કરેલા છે જે તમામ બિલો જીએસટી સહિતના પાકા બિલો છે અને જીએસટી ના નિયમ મુજબ આવા બિલોના જીએસટીની રકમ આરોપીએ ક્રેડિટ પણ મેળવેલ છે. જેથી રજૂ કરેલ બિલો ખોટા છે કે માત્ર વ્યવહાર પૂરતું ઊભા કરેલા છે તેવો આરોપીનો બચાવ ટકી શકે નહીં અને તે બિલોની લેઝર એકાઉન્ટમાં પણ નોંધ અસર આપવામાં આવેલ છે અને આરોપીએ આ બિલો બાબતે કોઈ ખાસ તકરાર ઉઠાવેલ નથી તેમજ તે બિલોની આંક ૧૩ વાળા લેઝર એકાઉન્ટમાં પણ અસર આપવામાં આવેલી છે જેથી આરોપીનો લેઝર એકાઉન્ટના સપોર્ટમાં કોઈ દસ્તાવેજ રજૂ થયેલ નથી તેઓ બચાવ ટકી શકે તેમ નથી અને લેઝર એકાઉન્ટ એ અનસપોટીવ ડોક્યુમેન્ટ નથી

વધુમાં આરોપી તે બાબતે જય અંબે ઇન્ડસ્ટ્રીઝના માલિક શ્રી દિનેશકુમાર બજરંગલાલ

સોમાની ના ચુકાદા ઉપર આધાર રાખેલ છે.

જે ચુકાદા અનુસંધાને માનસહ જણાવવાનું કે, તે ચુકાદો હાલના કેસને લાગું પડતો નથી અને તે ચુકાદો જોવામાં આવે તો તે ચુકાદો સિવિલ દાવાની એક તરફી કાય વાહી જજમેન્ટના બાબતનો છે અને હાલની પ્રોસેડિંગ સંપૂર્ણ સિવિલ પ્રકારની ન હોય તે ચુકાદો હાલના કેસને લાગુ પડતો નથી બલ્કે અમો ફરિયાદી ડી કે ચંદેલ વિરુદ્ધ વોકાર્ડ લિમિટેડ અને અન્યના ચુકાદા માં ઉપર આધાર રાખીએ છીએ જેમાં નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે જણાવેલ છે કે,

In a criminal prosecution under Section 138 of the Negotiable Instruments Act, 1881, the production of books of account or a cash book to prove an outstanding debt is not essential. This is because Section 139 of the Act raises a statutory presumption in favour of the holder of the cheque that it was issued for the discharge, in whole or in part, of any debt or other liability. While such evidence may be relevant in a civil suit, its absence is not fatal to a criminal proceeding under Section 138, where the legal presumption shifts the onus to the accused to rebut the existence of a legally enforceable debt. The Supreme Court affirmed the High Court's view that the reasoning for acquittal by the first appellate court-namely, the non-production of account books is more appropriate for a civil trial rather than a criminal prosecution under the Act.

આમ, નેગોશિયેબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની ટ્રાયલ તે સિવિલ દાવાની ટ્રાયલ જેવી ચલાવવાની હોતી નથી એવું જણાવેલ છે. જેથી આરોપીનો હિસાબી ચોપડા બાબતની તકરાર નો તે મુદ્દો ટકી શકે તેમ નથી.

વધુમાં, આરોપી ઉલટ તપાસ દરમિયાન તેમજ તેમની દલીલમાં પણ લેઝર એકાઉન્ટની કુલ બાકી રકમ તથા ચેકની કુલ રકમના તફાવત તથા અન્ય કેટલીક જમા રકમ બાબતે તકરાર ઉઠાવી ખોટો બચાવો ઉભો કરવા પ્રયત્ન કરેલ છે, જે બાબતે ખુલાસો દલીલ કરી જણાવીએ છીએ કે....

અમો ફરિયાદીએ રજુ કરેલ લેઝર એકાઉન્ટ મુજબ અમો ફરિયાદીએ આરોપી પાસે કુદ્દે રકમ રૂપિયા ૨૫,૬૮,૮૯૫-૨૦ પૈસા લેવાના બાકી પડે છે. જ્યારે આરોપીએ તે બાકી રકમની આંશિક ચુકવણી પેટે રકમ રૂ. ૨૪,૮૪,૦૫૪-૦૦ ના ચેકો લખી આપેલ છે જે ચેક ની રકમથી ઓછી છે પરંતુ તેવા કારણોસર અમો ફરિયાદીના કેસને કોઈ ગુક્સાન થતું નથી બલ્કે નેગોશિયેબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ ૧૩૮ વંચાણે લેવામાં આવે તો તેમાં પણ સ્પષ્ટપણે જણાવેલ છે કે "ચેક સંપૂર્ણ અથવા આંશિક જવાબદારીની ચુકવણી માટે લખી આપેલ હોય" તેવો શબ્દ પ્રયોગ થયેલ છે અને અમો ફરિયાદીએ અમારી નોટીસ ફરિયાદ તથા સરળ તપાસમાં પણ "આરોપીએ આંશિક રકમની ચુકવણી માટે ચેક લખી આપેલા" તેવી હકીકત જણાવેલ છે માટે કુલ લેણી રકમ (લેજર account) થી ચેક ની રકમ ઓછી છે તેવી પણ આ કામના તહોમતદારની તકરાર ચાલી શકે તેમ નથી.

આ કામના તહોમતદાર તેમની ઉલટ તપાસમાં તેમજ મુખ્ય બચાવવામાં એક મુદ્દો એવો ઊભો કરેલ છે કે આરોપી તરફે તારીખ ૧૮-૦૪-૨૦૧૯ ના રોજ તથા તારીખ ૦૮-૦૭-૨૦૧૯ ના રોજ જુદી-જુદી મળી કુલ ચાર જમા એન્ટ્રી બેંક મારફતે આપેલ છે તે બાબતે પ્રશ્ન પૂછવ માં આવેલ છે અને તે એન્ટ્રી નો ખોટો લાભ મેળવવા પ્રયત્ન કરેલ છે જે બાબતે અમો ફરિયાદીની દલીલ/ખુલાસો એવો છે કે..

જો આરોપી તેવી બાબતનો લાભ લેવા માંગતા હોય તો પુરાવા કાયદા મુજબ સૌ પ્રથમ તો આરોપીએ પોતે એવું પુરવાર કરવું જોઈએ કે આરોપી જે જમા નોંધ બતાવે છે તે ખરેખર આ વ્યવહાર પેટે છે. તેવું આરોપીએ પુરવાર કરવું જોઈએ અને માત્ર બેન્ક સ્ટેટમેન્ટ રજૂ કરી જમા રકમ નો લાભ આરોપી લઈ શકે નહીં અને તે નોંધ કઈ બાબતની છે તે આરોપીએ જાહેર કરેલ નથી.

બલકે અમો ફરિયાદીનું કહેવું એવું છે કે, આરોપી જે જમા નોંધ ની વાત લઈને આવેલા છે તે જમા નોંધાવાળો વ્યવહાર અલગ વ્યવહાર છે અને તે વ્યવહાર હિસાબ પૂર્ણ થયેલ હોય હાલના ફરિયાદના વ્યવહાર બાબતનો ન હોય તે નોંધની લેજર એકાઉન્ટમાં અસર આપેલ નથી અને અમો ફરિયાદી, અમારી ફરિયાદની હકીકત-કેસ ને બાધ આવ્યા સિવાય માત્ર એક શક્યતા બતાવવા પૂરતું જણાવીએ છીએ કે, જો આરોપી જે જમા નોંધ બાબતે તકરાર ઉઠાવે છે તેનો ફરિયાદી સાથેના ધંધાકીય તેમજ હાથ ઉછીની નાણાકીય લેવડ દેવડ ભાગરૂપે જમા ગણતા હોય કે માનતા હોય, તો આરોપી સીધી કે આડકતરી રીતે અમો ધંધાકીય તેમજ હાથ ઉછીની નાણાકીય લેવડ દેવડ ના વ્યવહાર ની લેણી રકમને કબુલ રાખેલ ગણાય અને જેથી ઈ કીમની તહોમતદારો નો ચેકનો દુરુપયોગ થયાનો કે ખોટી રીતે મેળવી લીધા નો બચાવ ટકી શકે તેમ નથી.

વધુમાં સદર કામના તહોમતદાર તેમના બચાવ માં આ જમા રકમ બાબતે નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટના દશરથભાઈ વિક્રમભાઈ પટેલ વિરુદ્ધ હિતેશભાઈ મહેન્દ્રભાઈ પટેલના ચુકાદા ઉપર આધાર રાખે છે પરંતુ તે ચુકાદાની હકીકત અને હાલના કેસની હકીકત બંને હકીકતો અલગ છે. સદર ચુકાદો આ કેસને લાગુ પડતો નથી કારણકે, આરોપી જે ચુકાદા પર આધાર રાખે છે તે ચુકાદા મુજબ ફરિયાદીને ચેક લખી આપ્યા બાદ જો કોઈ રકમ જમા મળેલ હોય તો તેવી રકમ જમા મળ્યા ની ચેક ની પાછળ ફરિયાદી એ નોંધ કરી, તે બાદ કરતા માત્ર લેવાની બાકી રકમનો શેરો કરી બેંકમાં ચેક રજૂ કરવો જોઈએ પરંતુ તે ચુકાદા ના કેસની હકીકત મુજબ તે કેસના ફરિયાદીએ જમા રકમના ચેકની પાછળ ઉદ્દેખ કરેલો ન હતો. અને પૂરેપૂરી રકમ વસુલાત માટે ચેક રજૂ કરેલો હતો તેવી તે કેસની હકીકત છે, જ્યારે હાલના કેસની હકીકત હકીકત જોવામાં આવે તો આ કામના તહોમતદારે ચેક લખી આપ્યા બાદ કોઈ રકમ જમા આપેલ નથી બલકે અમો ફરિયાદીના લેઝર એકાઉન્ટની કુલ બાકી રકમથી ઓછી રકમ (આંશિક રકમ)ના ચેક છે.

વધુમાં આ કામના તહોમતદારે ઉલટ તપાસમાં તથા તેમના બચાવમાં જુદી જુદી જે ચાર

એન્ટ્રી તારીખ ૧૮-૪-૨૦૧૯ તથા તારીખ ૮-૭-૨૦૧૯ ની રકમ જમા આપેલ નથી ની હકીકત લાવેલ છે પરંતુ તેવી રકમ આ વ્યવહાર પેટે જમા આપેલ છે તેવું સૌપ્રથમ સાબિત કરવું પડે. અમો ફરિયાદી, આ કામના તહોમતદાર ના આ બચાવ વિરુદ્ધ એવું જ ખુલાસો આપી જણાવીએ છીએ કે.. આ કામના તહોમતદાર જે ચાર એન્ટ્રી જણાવે છે તે જમા રકમને હાલના વ્યવહાર સાથે કોઈ લેવા દેવા નથી કે હાલના વ્યવહાર પેટે જમા આપેલ નથી જેથી અમો ફરિયાદીએ તેવી જમા રકમનો હાલના કેસમાં લેઝર એકાઉન્ટમાં ઉદ્દેખ કરેલ નથી માટે આ કામના તહોમતદાર નો તેવો બચાવ પણ ટકી શકતો નથી અને તે માટે જે ચુકાદા પર આધાર રાખે છે તે હાલના કેસને લાગુ પડતો નથી વધુમાં અમો ફરિયાદીની નોટીસ ફરિયાદ તથા સર તપાસ વંચાને લેવામાં આવે તો સ્પષ્ટ માર્ક રૂમ પડે છે કે આમ ધંધાકીય હિસાબ અને હાથ ઉછીની રકમનો હિસાબ કરતા અમો ફરિયાદીએ જૂન ૨૦૨૧ સુધીમાં આ કામનાઓ પાસે ખુદે રકમ રૂપિયા ૨૫,૬૮,૮૯૫-૨૦ પૈસા લેવાના બાકી પડે છે. જે કુલ બાકી રકમની આંશિક ચુકવણી પેટે આ કામના તહોમતદાર નંબર-૨ ના એ આ કામના તોહમતદાર નંબર -૧ ના બેન્ક ખાતાના ફરિયાદમાં જણાવેલ વિગતના જુદા જુદા ચાર ચેકો લખી આપેલા તેવું જણાવેલ છે. આમ જ્યારે આ કામના તોહમતાદારએ હિસાબ કરી તથા હિસાબ સમજી ચેકો પર સહી કરી જુદા જુદા કુલ ચાર ચેક લખી આપેલ હોય, તેવા સંજોગોમાં આ કામના તહોમતદાર પાછળથી હિસાબ બાબતે હિસાબ ખોટો છે તેવી તકરાર ઉઠાવી શકે નહીં અને જો તેવી તકરાર ઉઠાવે તો તે માત્ર પોતાના ખોટા બચાવ માટે તકરાર ઉઠાવેલી ગણાય.

આ ઉપરાંત જો આ કામના તહોમતદાર ને હિસાબ બાબતે કોઈ તકરાર હોય તો આંક ૨૪ વાળી નોટિસ આ કામના તહોમતાદાર ના સરનામે મળતા, તે નોટિસનો જવાબ આપી નોટિસ બાબતે વાંધા કે તકરાર ઉઠાવી તેમનો જવાબ / બચાવ રજૂ કરી શક્યા હોત પરંતુ કોઈ આ કામના તહોમતદારએ નોટિસનો કોઈ જવાબ આપેલ નથી કે તેમનો બચાવ રજૂ કરેલ નથી.

વધુમાં, આ કામના તહોમતદાર એવો ખોટો બચાવ ઉભો કરે છે કે, આ કામના તહોમતદારને નોટિસ મળેલ નથી કે સ્વીકારેલ નથી પરંતુ જનરલ ક્લોસીસ એક્ટની કલમ ૨૭ મુજબ મોકલાવેલ ટપાલ બજી ગયેલી માનવામાં આવે છે અને એકનોલોજમેન્ટ પર અન્ય વ્યક્તિની સહી હોવા છતાં સરનામું સાચું હોય તો યોગ્ય રીતે ટપાલની બજવણી થયેલી ગણાય અને હાલના કેસમાં આ કામના તહોમતદાર ખોટા સરનામે નોટિસ મોકલાવેલ છે તેવો કોઈ બચાવ લીધેલ નથી કે તેવી કોઈ હકીકત રેકર્ડ પર લાવેલ નથી બલકે આંક ૫૫ આ કામના તહોમતદારના કોટક બેંક ખાતાનું સ્ટેટમેન્ટ રજૂ થયેલ છે જે સ્ટેટમેન્ટ માં જણાવેલ સરનામું અને આંક ૨૪ ની નોટીસ આંક ૨૭, ૨૮એકનોલોજમેન્ટ માં જણાવેલ સરનામું તથા ફરિયાદમાં જણાવેલ સરનામું એક જ સરનામું છે. જેથી આરોપીનો નોટિસ નથી મળ્યા નો બચાવ પણ ટકી શકે તેમ નથી તેથી જ આરોપીને નોટિસની યોગ્ય રીતે બજવણી થયેલ હોવા છતાં નોટિસનો જવાબ આપેલ ન હોય, જેથી પાછળથી ટ્રાયલ દરમિયાન બચાવ ઊભો કરવાનો આરોપીને તેવો

કોઈ હક મળતો નથી. અમો ફરિયાદી નોટિસની બજવાણી અંગે સીસીઅલવી હાજી વિરુદ્ધ પાલા પટ્ટી મોહમ્મદના ચુકાદા ઉપર આધાર રાખીએ છીએ.

વધુમાં હાલના આરોપીએ નામના કોર્ટમાં. હાજર થતાં નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટના મે. મીટર્સ એન્ડ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ્સ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ વિરુદ્ધ કંચન મહેતા ચુકાદા મુજબ પ્લી રેકર્ડ સમયે પણ તેમનો કોઈ બચાવ જાહેર કરેલ નથી જેથી પણ ટ્રાયલ દરમિયાન પાછળ થી આવો બચાવ ઊભો કરવાનો આરોપીને કાયદેસરનો કોઈ હક મળતો નથી.

વધુમાં આરોપી તરફે સમગ્ર ટ્રાયલ દરમિયાન ચેક પર ની સહી બાબતે કોઈ ઇન્કાર કરેલ નથી.

રોહિત જીવનલાલ પટેલ વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્યના ચુકાદામાં પણ નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે જણાવેલ છે કે, એકવાર આરોપી ચેક પર પોતાની સહી સ્વીકારી લે તો કલમ 139 હેઠળ કાયદાકીય અનુમાન ફરિયાદીની તરફેલામાં આવે છે ત્યારબાદ પુરાવાનો બોજો આરોપી પર આવી જાય છે.

વધુમાં આ કામે આંક ૪૩ થી આ કામના તહોમતદારે સોગંદ ઉપર તેમનો પુરાવો/ જુબાની રજૂ કરેલા છે અને તેના અનુસંધાને અમો ફરિયાદી તરફે ઉલટ તપાસ પણ કરવામાં આવેલ છે, જે ઉલટ તપાસના પ્રશ્નો પૂછતા આ કામના તહોમતદારે નીચે મુજબ જવાબ આપેલ છે

એ વાત ખરી છે કે ટુડેસ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ અને ટુડે લાઈટિંગ સિસ્ટમ બંને અલગ અલગ કાયદેસર નોંધાયેલી કંપની છે. એ વાત ખરી છે કે ટુડેસ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ નામનું જીએસટી સર્ટિફિકેટ 54 સરગમ રેસીડેન્સી ના નામે ઇસ્યુ થયેલ છે. એ વાત ખરી છે કે ફરિયાદીની પેઢી યોગેશ્વર ફાઈબર ફેબ્રિકેશન તથા ટુડે ઇન્ડસ્ટ્રીઝ અને ટુડે લાઈટિંગ સિસ્ટમના આઈટી રિટર્ન અલગ અલગ ભરવામાં આવે છે. એ વાત ખરી છે કે મારી ટુડેસ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ ક્યારેય યોગેશ્વર ફેબ્રિકેશનના સરનામે ધંધા માટે ચાલેલ હોય તેવો કોઈ દસ્તાવેજી પુરાવો મારી પાસે નથી. એ વાત ખરી છે કે મારા ખાતાનો ચેક રિટર્ન થાય તો ચેક રીટર્ન અંગેનો મને મેસેજ મારા મોબાઈલ પર આવે છે. એ વાત ખરી છે કે ટુડે ઇન્ડસ્ટ્રીઝ નું બેન્ક એકાઉન્ટ કોટક મહેન્દ્ર બેન્ક માં આવેલું છે આ ખાતાનો એકાઉન્ટ નંબર 6411927356 છે. એ વાત ખરી છે કે આ એકાઉન્ટ મારી સહિથી ઓપરેટ થાય છે. એ વાત ખરી નથી કે મને ચેક રીટર્ન ની નોટિસ મળેલ હોવા છતાં નોટિસ નહીં મળ્યા ની હકીકત ખોટી જણાવ છું. એ વાત ખરી નથી કે મારો એક ચેક ગુમ થયેલ હોય કે તેનો કોઈ દુરુપયોગ થયેલ હોય તેવી કોઈ ફરિયાદ મેં કરેલ નથી.

આમ, આ કામના આરોપી તેમના બચાવ માં સૌપ્રથમ તો ટુ ડે લાઈટિંગ સિસ્ટમના ભાગીદાર તરીકે ફરિયાદી અને આરોપી બંને હોય અને તેજ સરનામે ધંધો કરતા હોય તેથી ચેક નો દૂર ઉપયોગ કરેલ છે તેવું જણાવે છે પરંતુ ઉલટ તપાસ પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે ફરિયાદીની પેઢી યોગેશ્વર ફાઈબર અને હાલના આરોપી ની પેઢી ટુડે ઇન્ડસ્ટ્રીઝ બંનેનું ધંધાકીય સરનામું (જીએસટી સર્ટિફિકેટ જોતા તેમજ તપાસમાં પૂછતા) અલગ અલગ છે માટે આરોપીના કોઈ

ચેકનો દૂર ઉપયોગ થયેલ હોય તેવી વાત માની શકાય તેમ નથી.

તદુપરાંત ફરિયાદી પેઢી યોગેશ્વર ફાઈબર, ટુડે ઇન્ડસ્ટ્રીઝ અને ટુડે લાઈટિંગ સિસ્ટમ ત્રણેયના ઇન્કમેટેક્સ પણ અલગ ભરવામાં આવે છે તેમજ ફરિયાદ વાળા ચેક રિટર્ન થવાથી આ કીમના તહોમતદારને તેમના મોબાઈલ ઉપર સૌપ્રથમ મેસેજ મળી જાય છે, તો જો ખરેખર ફરિયાદી દ્વારા દૂર ઉપયોગ કરવામાં આવેલ હોય તહોમતદારે સૌપ્રથમ તો મેસેજ મળતા જ તે ચેક બાબતે કાર્યવાહી કરવી જોઈએ અને પોતાનો બચાવ રજૂ કરવો જોઈએ પરંતુ ઉલટ તપાસમાં જણાવેલ છે કે ચેક રિટર્ન બાબતે ચેક ગુમ થયેલ હોય કે તેનો દુરુપયોગ થયેલ હોય તેવી કોઈ ફરિયાદ કરેલ નથી.

વધુમાં, ઉલટ તપાસમાં કોટક બેંકનું જે બેંક ખાતું નંબર પૂછેલ છે તે જ બેંક ખાતા નો હાલનો ફરિયાદ વાળો ચેક છે અને તે બેંક ખાતું આ કામના તહોમતદાર ની સહીથી ઓપરેટ થાય છે તેવી હકીકત આ કામના તહોમતદારે સ્વીકારેલ છે અને આ કામના તહોમતદારે તે ચેકની સહી બાબતે પણ કોઈ તકરાર ઉઠાવેલ નથી.

આ કામના તહોમતદારે હાલના કેસમાં તેમનો કોઈ સ્પષ્ટ બચાવ શરૂઆતથી રજૂ કરેલ નથી. આ કામના તહોમતદારે વધારાના નિવેદન (એફએસ) માં પ્રશ્ન પૂછતા ચેક સિક્યુરિટી પેટે નો આપેલા નો જણાવે છે. જ્યારે વિશેષમાં કંઈ કહેવું છે ના જવાબમાં ચેક જોઈન્ટ ફોર્મ ની ઓફિસમાં હોય, જેનો ફરિયાદીએ દૂર ઉપયોગ કરેલ છે તેવી હકીકત જણાવેલ છે. અને તે માટે આરોપીએ ફરિયાદી વિરુદ્ધ ખોટા ચેક બાબતે આજે સુધી કોઈ ફરિયાદ કરેલ નથી જે હકીકત પણ રેકૉર્ડ પર છે.

નેગોશિયેબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ્સ એક્ટની કલમ ૧૧૮ અને ૧૩૯ હેઠળનું અનુમાન (Presumption) અમો ફરિયાદીના લાભમાં છે.

આરોપી અનુમાનનું ખંડન કરી શકેલ નથી કે વિરુદ્ધમાં કંઈ સાબિત કરી શકેલ નથી.

અમો ફરિયાદી અમારા કેસની હકીકતોને બાધ ન આવે તે રીતે જણાવીએ છીએ કે, જો માનવા પૂરતું પણ એક વખત આ કામના તહોમતદાર નો બચાવ માની લેવામાં આવે કે, આ કામના તહોમતદારે જુદી જુદી તારીખો એ કુલ ચાર એન્ટ્રીથી રકમ રૂ.૧,૧૫,૯૩૦ અને ૮૮,૦૦૦ મળી, કુલ રકમ રૂ.૨,૦૩,૯૩૦-૦૦ જમા આપેલ છે, તે રકમ ફરિયાદીએ બાદ નથી આપી છતાં જો તેવી હકીકતને માનવા પૂરતું માત્ર દલીલ ખાતર માની લઈ તો તે જમા રકમ બાદ કરવામાં આવે તો પણ અમો ફરિયાદી દ્વારા જુદી જુદી રકમના કુલ ચાર કેસ દાખલ કરવામાં આવેલ છે જેમાંથી કોઈ એક કેસમાં તે જમા રકમ બાદ કરી, ચૂકવવાની બાકી રહેતી રકમ પૂરતી ફરિયાદ મંજૂર થવી જોઈએ. અને કોઈ એક કેસ માંથી જે રકમ બાદ આપેલ હોય તે સિવાયના અન્ય ત્રણ કેસમાં સંપૂર્ણ વ્યવહાર માની શકાય.

આમ , સદર કામે જોતા આરોપીએ તેમના કાયદેસરના દેવાને જવાબદારી ની ચુકવણી માટે ફરિયાદ વાળા ચેક લખી આપેલા છેઈ જે ચેક રિટર્ન થતા તે બાબતે યોગ્ય મુદત માં નોટિસ

આપેલ છે જે નોટિસ આરોપીને મળી ગયેલ હોવા છતાં આરોપીએ નોટિસનો કોઈ અમલ ન કરતા દિન ૧૫ ની મુદત બાદ યોગ્ય મુદતમાં હાલની ફરિયાદ દાખલ થયેલ છે જેથી હાલની ફરિયાદ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ ૧૩૮ ના વ્યાખ્યામાં સમાવિષ્ટ થતી હોય અને આરોપી ને હાલના ગુનાના કામે સખતમાં સખત સજા કરવા અરજ ગુજારીએ છીએ.

- (૬) સદર કામે બચાવપક્ષ તરફે તેમના વિ.વકિલશ્રીની મૌખિક દલીલ સાંભળવામા આવેલ છે. તેમજ આરોપી તરફે આંક-૯૩ થી લેખીત દલીલ રજુ થયેલ છે જેમા તેઓએ જણાવેલ છે કે, " ફરીયાદની હકીકત : ફરીયાદી અને આરોપી વચ્ચે અંગત ઓળખાણ અને મિત્રતા અને ધંધાકીય સંબંધો હતા અને ઓળખાણ, મિત્રતા અને ધંધાકીય સંબંધો હોવાના કારણે ફરીયાદી પાસેથી ઉધાર માલની ખરીદી આરોપી કરતા આવેલા હતા અને તે ઉધાર માલના જીએસટી સહિતના બિલોની રકમ ચુકવણી બેંક ખાતા મારફતે કરતો આવેલ અને ધંધાકીય ચોપડા નિભાવતા આવેલા. તેમજ આરોપીને અવાર નવાર નાણાકીય જરૂરીયાત ઉભી થતા હાથ ઉછીના નાણા બેંક મારફતે ટ્રાન્સફર / ચેકટી આપેલા છે. ધંધાકીય હિસાબ અને અંગત હાથ ઉછીના રકમનો હિસાબ કરતા ફરીયાદીએ જૂન-૨૦૨૧ સુધીમાં કુલ રૂ.૨૫,૬૮,૮૯૫-૨૦ પૈસા લેવાના બાકી પડે છે જે કુલ બાકી રકમની આંશિક ચુકવણી પેટે આરોપીએ ચેક નં. ૦૦૦૧૨૯ કોટક મહિન્દ્રા બેંકના રૂ.૪,૮૦,૨૪૬/- તારીખ ૧૪/૦૪/૨૦૨૨, ચેક નં. ૦૦૦૧૮૪ કોટક મહિન્દ્રા બેંકના રૂ.૫,૬૨,૨૭૦/- તારીખ ૧૬/૦૪/૨૦૨૨, ચેક નં. ૦૦૦૦૪૫ કોટક મહિન્દ્રા બેંકના રૂ.૧૩,૧૨,૪૬૦/- તારીખ ૧૭/૦૪/૨૦૨૨, ચેક નં. ૦૦૦૧૮૫ કોટક મહિન્દ્રા બેંકના રૂ.૧,૨૯,૦૭૮/- તારીખ ૧૮/૦૪/૨૦૨૨ આમ, કુલ રૂ.૨૪,૮૪,૦૫૪/- બાકી લેણી રકમ ચુકવણી કરવા પૂર્વે ચેકો આપેલા છે. જે પૈકી ચેક નં. ૦૦૦૦૪૫ વિગતવાળો ચેક ફરીયાદીએ બેંક ખાતામાં મા કરતા તારીખ ૧૯/૦૪/૨૦૨૨ ના રોજ "Funds Insufficient" ના શેરા સાથે પરત ફરેલ. જેથી વકીલશ્રી મારફતે તારીખ ૦૫/૦૫/૨૦૨૨ ના રોજ નોટીસ મોકલતા તારીખ ૧૧/૦૫/૨૦૨૨ ના રોજ આરોપીને નોટીસ મળી ગયેલ હતી અને આરોપીએ ધ નેગો.ઈન્સ્ટ્રુ.એક્ટની કલમ ૧૩૮ હેઠળ ગુના બનતા નામદાર કોર્ટમાં ફરીયાદ કરેલી છે. તેમ જણાવી તારીખ ૩૧/૦૫/૨૦૨૨ ના રોજ ફરીયાદીએ નામદાર કોર્ટમાં સદરજુ ફરીયાદ રજૂ કરેલ છે.

પુરાવાની વિગતો :-

આંક-૧ ફરીયાદ તા.૩૧/૦૫/૨૦૨૨, આંક-૩ ફરીયાદી તરફે દસ્તાવેજ પુરાવાનું લિસ્ટ નિ.૩/૧ થી નિ.૩/૧૮ (આંક ૧૨ થી ૨૯) તા.૩૧/૦૫/૨૦૨૨, આંક-૪ ફરીયાદીની સોગંદ ઉપર સરતપાસ તા.૩૧/૦૫/૨૦૨૨, આંક-૪૫ આરોપી તરફે દસ્તાવેજ પુરાવાનું લિસ્ટ નિ.૪૨/૧ થી નિ.૪૨/૫ આંક- થી આંક- તા.૨૧/૦૯/૨૦૧૯, આંક-૪૬ થી આરોપીનું

સોગંદ ઉપર સરતપાસ તા.૨૧/૦૮/૨૦૨૩

ફરીયાદીએ સદરહુ કામે કોઈ અપ્રુવલ / ઓડીટ થયેલા હિસાબી ચોપડાઓ રજૂ કર્યા નથી :- ફરીયાદીની ફરીયાદ પેરા (૩) માં જણાવ્યા અનુસાર “ઉધાર માલના જીએસટી સહીતના બિલો અમો ફરીયાદીએ આ કામના તહોમતઘરોને જે તે સમયે પુરા પાડેલ છે. અને તે બીલોની રકમની ચુકવણી પૈટે આ કામના તહોમતઘર અમો ફરીયાદીને બેંક ખાતા દ્વારા ચુકવણી કરતા આવેલા હતા અને જે ઉધાર જમા બાજુનો હિસાબ અમો ફરીયાદી અમારા ધંધાકીય ચોપડે નિભાવતા આવેલા છે.” આંક-૪ ની ઉલટ તપાસમાં ફરીયાદી જણાવેલ છે કે “ હું મારી યોગેશ્વર ફાઈબર ફેબ્રિકેટસ ફર્મના સને ૨૦૧૮ થી ૨૦૨૨ સુધીના ઓડીટ રીપોર્ટ રજુ કરી શકું છું.” પરંતુ કોઈ પુરાવા રજૂ કર્યા નથી. આ કામે ફરીયાદીએ કોઈ ઓડીટ રીપોર્ટ રજૂ કર્યા નથી.

ફરીયાદીએ સદરહુ કામે કોઈ બેંક સ્ટેટમેન્ટો રજૂ કર્યા નથી :- આંક-૧ ની અરજીના પેરા-૩ માં “ આ કામના તહોમતઘરોની જરૂરીયાત મુજબની હાથ ઉછીના નાણાકીય રકમ અમો ફરીયાદી તેમની માંગણી મુજબ જુદી-જુદી તારીખોએ બેંક ખાતા દ્વારા ટ્રાન્સફર / ચેકથી આપેલ છે.” ફરીયાદી પાસેથી રૂ.૨૫,૬૮,૮૮૫-૨૦ પૈસા બેંક મારફતે તે પૈકી કોઈ રકમ બેંક મારફતે ફરીયાદીએ આરોપીને આપેલા હોઈ બેંક સ્ટેટમેન્ટ અથવા બેંકનો કોઈ સત્તાવાર દસ્તાવેજ રજુ કર્યો નથી. આંક -૪ ની ઉલટ તપાસમાં “એ વાત ખરી છે કે આ કામે યોગેશ્વર ફાઈબર ફેબ્રિકેટસના બેંક એકાઉન્ટ સ્ટેટમેન્ટ રજુ કરેલ નથી.”

ફરીયાદમાં જણાવેલા ચેકો ઉપર દર્શાવેલ તારીખોએ તથા તારીખના ક્રમ પ્રમાણે કોઈ ચેકો ફરીયાદીએ તેમના બેંક ખાતામાં જમા કર્યા નથી. : ફરીયાદીની હકીકત મુજબ {૧} ચેક નં. ૦૦૦૧૨૮ તા.૧૪/૦૪/૨૦૨૨, {૨} ચેક નં. ૦૦૦૧૮૪ તારીખ ૧૬/૦૪/૨૦૨૨, {૩} ચેક નં. ૦૦૦૦૪૫ તારીખ ૧૭/૦૪/૨૦૨૨, {૪} ચેક નં. ૦૦૦૧૮૫ તારીખ ૧૮/૦૪/૨૦૨૨ નો હોવા છતાં {૩} નંબરનો ચેક પ્રથમ, ત્યારબાદ {૨} નંબર વાળો ચેક, ત્યારબાદ {૧} નંબર વાળો ચેક, ત્યારબાદ {૪} નંબર વાળો ચેક ફરીયાદીએ તેમના બેંક ખાતામાં કહેવાતા ચેકો જમા કર્યા છે. યાને જો ચેકો વ્યવહાર મુજબ આપવામાં આવ્યા હોઈ તો તે તારીખના ક્રમ મુજબ જ બેંકમાં રજુ થવા જોઈએ. પરંતુ ફરીયાદીએ ચેકોને તેમની ઉપર તારીખના ક્રમ પ્રમાણે ચેકો ફરીયાદીએ તેમના બેંક ખાતામાં જમા કર્યા નથી.

તેમજ ચેક નં. ૦૦૦૦૪૫ - રૂ.૧૩,૧૨,૪૬૦/-, તા. ૧૭/૦૪/૨૦૨૨ માટે મહે. અંકલેશ્વરના એડી. ચીફ જ્યુ.મેજ. જજ સાહેબ સમક્ષ કિ.કે.નં.૨૬૧૧/૨૦૨૨, તેમજ ચેક નં. ૦૦૦૧૮૪ - રૂ.૫,૬૨,૨૭૦/-, તા. ૧૬/૦૪/૨૦૨૨ માટે મહે. અંકલેશ્વરના એડી. ચીફ જ્યુ.મેજ. જજ સાહેબ સમક્ષ કિ.કે.નં. ૨૬૧૨/૨૦૨૨, તેમજ ચેક નં. ૦૦૦૧૨૮ - રૂ.૪,૮૦, ૨૪૬/-, તા. ૧૪/૦૪/૨૦૨૨ માટે મહે. અંકલેશ્વરના એડી. ચીફ જ્યુ.મેજ. જજ સાહેબ સમક્ષ કિ.કે.નં. ૨૬૧૩/૨૦૨૨ કરેલો છે.

નિ.૩/૨ થી ફરીયાદીએ આરોપી ફર્મનું Ledger Account રજૂ કરેલ છે જે અંગે કોઈ

Ledger Audit થયેલુ જણાતુ નથી તેમજ કોઈ Chartered accountant અથવા સત્તાધિકૃત અધિકારીની સહી કે સિક્કા નથી. Ledger entries reflect ongoing transactions, such as sales or loans, forming the backbone of many NI Act claims. However, under Section 34 of the Indian Evidence Act, 1872, entries in books of account are not admissible as evidence of the transaction unless corroborated by other evidence JAY AMBE INDUSTRIES PROPRIETOR SHRI DINESHKUMAR BAJRANGLAL SOMANI VS GARNET SPECIALTY PAPER LTD. – 2022 0 Supreme(Guj) 12.

તેમજ ફરીયાદી આરોપી સાથેના વ્યવહાર બેંક મારફતે કર્યા હોવાનું જણાવે છે પરંતુ તે અંગે ફરીયાદીએ HDFC BANK & Kotak Mahindra Bank ના કોઈ દસ્તાવેજો / સ્ટેટમેન્ટો આ કામે રજૂ કર્યા નથી.

ફરીયાદીનું self-generated હિસાબી દસ્તાવેજ છે. આવા દસ્તાવેજને કોઈ સ્વતંત્ર અથવા સત્તાવાર પ્રમાણિકતા નથી અને તે આધારે આર્થિક વ્યવહાર સાબિત થતો નથી. તથા Income Tax Return – Balance Sheet પણ રજૂ કરેલ નથી. ફરીયાદી આંક –૪ ની ઉલટ તપાસમાં “૧૯.એ વાત ખરી છે કે આ કામે રજુ કરેલા આંક ૧૩ વાળુ લેજર કોમ્પ્યુટર પ્રિન્ટેડ છે એ વાત ખરી છે કે આ લેજર મેં મારા કોમ્પ્યુટર માંથી પ્રિન્ટ આઉટ કાઢી રજુ કરેલ છે. એ વાત ખરી છે કે આ કામે યોગેશ્વર ફાઈબર ફેબ્રીકેટસના બેંક એકાઉન્ટ સ્ટેટમેન્ટ રજૂ કરેલ નથી.. ..૨૧. એ વાત ખરી છે કે આ કામે જે ઈન્વોઈસ બીલ રજૂ કરેલ છે તેમાં આરોપીના રીસીવના સિક્કા નથી. એ વાત ખરી છે કે આ તમામ બીલો અમારા સીસ્ટરમાંથી જનરેટ કરી પ્રિન્ટ કરેલા છે.”

તેમજ સદરહુ લેઝરમાં ફરીયાદીએ આરોપીને બેંક મારફતે payment કર્યું હોઈ તો બેંક સ્ટેટમેન્ટ રજૂ નથી તેમજ payment ચેક મારફતે / રોકડેથી તેવી પણ કોઈ entry બતાવેલી નથી. જેથી સદરહુ લેઝરમાં ફક્ત transection બતાવવા માત્રથી સાબિત થતું નથી અને કાયદેસરનું દેવું માની શકાય નહીં.

નિ.૩/૩ થી નિ. ૩/૧૦ સુધી જણાવેલા ટેક્સ ઈન્વોઈસ બિલો જોવામાં આવે તો તે પણ ફરીયાદીનું self-generated હિસાબી દસ્તાવેજ છે. આર્થિક વ્યવહાર Balance Sheet પણ રજૂ કરેલ નથી. Tax Invoice કુલ કોપી યાને Original/duplicate/triplicate બિલ ઉપર જણાવેલ હોવા છતાં સદરહુ કઈ કોપીના ક્યા બિલો રજૂ થયા છે ? તે ફરીયાદીએ જણાવેલ નથી. તેમજ Tax Invoice સાથે માલ મોકલ્યા અંગે Challan હોઈ છે જે Challan રજૂ કરેલા નથી. તેમજ માલ મોકલ્યા અંગે કોઈ Transport ના બિલો રજૂ કર્યા નથી.

તેમજ સદરહુ નિ.૩/૩ વાળુ tax invoice Bill જોવામાં આવે તો Challan ની તારીખ ૩૧/૦૮/૨૦૧૯ ની છે અને બિલ તારીખ ૧૨/૦૮/૨૦૧૯ નું છે. તેમજ નિ.૩/૪

વાળુ tax invoice Bill જોવામાં આવે તો Challan ની તારીખ ૧૫/૦૮/૨૦૧૬ ની છે અને બિલ તારીખ ૧૮/૦૮/૨૦૧૮ નું છે. (આ બિલ ૩ વર્ષ બાદનું છે.) ત્યાર પછીના બિલોની તારીખો એક સરખી જણાવેલી છે.

તેમજ સદરકુ કામે ફરીયાદીએ રજૂ કરેલા tax invoice Bill જોવામાં આવે તો તેની ઉપર કે Challan ઉપર કોઈ આરોપી ફર્મ કે તેના કર્મચારીના કોઈ સહી સિક્કા નથી. “આંક –૪ ની ઉલટ તપાસમાં ફરીયાદી કબુલ રાખે છે કે એ વાત ખરી છે કે આ કામે જે ઈનવોઈસ બીલ રજૂ કરેલ છે તેમાં આરોપીના રીસીવના સિક્કા નથી. એ વાત ખરી છે કે આ તમામ બીલો અમારા સીસ્ટમમાંથી જનરેટ કરી પ્રિન્ટ કરેલા છે.”

સદરકુ કામે અમો આરોપીને કહેવાતી ચેક બાઉન્સ નોટીસ મળેલ નથી :- સદરકુ કામે નિ.૩/૧૬ અને નિ.૩/૧૭ થી રજૂ એક્ઝોલેજમેન્ટ ઉપર “મોતીરામ” નામના વ્યક્તિની સહી છે. જેથી ફરીયાદીએ આંક-૧ ફરીયાદ તથા આંક-૪ સરતપાસમાં અમો આરોપીને તારીખ ૧૧/૦૫/૨૦૨૨ ના રોજ ચેક બાઉન્સની નોટીસ મળેલી નથી. આંક ૪૩ થી તહોમતઘરની ઉલટ તપાસમાં “એ વાત ખરી નથી કે ચેક રીટર્ન અંગેની નોટીસ મળેલ છે.એ વાત ખરી નથી કે મને ચેક રીટર્નની નોટીસ મળેલ હોવા છતાં નોટીસ મળ્યાની હકીકત ખોટી જણાવું છું.”

ફરીયાદી આંક ૪ ની ઉલટ તપાસમાં કબુલ રાખે છે કે “એ વાત ખરી છે કે આરોપીની ઓળખાણ કેવીરીતે થયેલી તેની વિગત મારી સરતપાસ, ફરીયાદ કે નોટીસમાં જણાવેલ નથી.” જ્યારે ફરીયાદી અને આરોપી નાઓ Partner હતા તેમ ફરીયાદી સ્વીકારે છે. “એ વાત ખરી છે કે મેં ટુડે લાઈટીંગ્સ સીસ્ટમ તા.૨૪/૦૫/૨૦૧૮ ના રોજ ચાલુ કરેલું.....એ વાત ખરી છે કે આ ટુડે લાઈટીંગ્સ સીસ્ટમના ભાગીઘર તરીકે રવિન્દ્રનાથ સીંગ એટલે કે આરોપી છે.” આંક ૪૮ થી જી.એસ.ટી. સર્ટીફિકેટ છે જેમાં ફરીયાદી અને આરોપી સંયુક્ત ભાગીઘરો હોઈ તેમ જણાઈ આવે છે. Yogeshwar fibre Fabricators ફરીયાદીનું ફર્મ તેમજ Today's Lighting Systems માં સરનામું "Plot No. 25, Yogi Estate, C/O Yogeshwar Fiber Fabricator, At Jitali, Tal. Ankleshwar, Dist Bharuch:- તારીખ ૨૪/૦૫/૨૦૧૮" જણાવેલું છે. યાને ફરીયાદી અને આરોપી એક જ સરનામે કામ-ધંધો કરતા હતા.

આંક-૪૯ આરોપીનું ફર્મ Today's Industries, Add. Plot no. 24/25, Yogi Estate, Nr.Karmatur Chowkdi, GIDC, Ankleshwar છે. તેમજ ફરીયાદીનું ફર્મ Yogeshwar Fiber Fabricator નું સરનામું તેજ છે યાને ફરીયાદી અને આરોપી એક જ સરનામે સંયુક્ત ધંધો કરે છે તેમ જણાઈ આવે છે.

આંક નિ.૪૩/૩ તથા નિ.૪૩/૪ જોવામાં આવે તો આરોપી અને ફરીયાદીના વેપાર-ધંધાનું સ્થળ એક જ છે. યાને સંયુક્ત કરતા હોઈ તેમ સ્પષ્ટ જણાઈ આવે છે. આંક –૪ ની ઉલટ તપાસમાં “એ વાત ખરી છે કે સને ૨૦૧૮ માં યોગેશ્વર ફાઈબર ફેબ્રીક્સ, ટુડે લાઈટીંગ સીસ્ટમ

અને ટુડે ઈન્ડસ્ટ્રીઝ ના બ્રાઉચર એક જ સરનામાના છાપવામાં આવેલા.”

ફરીયાદીએ આંક-૪ ની ઉલટ તપાસમાં સ્વીકારે છે કે “ એ વાત ખરી છે કે ટુડે ઈન્ડસ્ટ્રીઝએ તા. ૧૮/૦૪/૨૦૧૯ ના રોજ રૂ.૧,૦૦,૦૦૦/- અને રૂ. ૧૫૯૩૦/- ચેક દ્વારા ચુવી આપેલ છે એ વાતની મને ખબર નથી કે ટુડે ઈન્ડસ્ટ્રીઝએ તા.૦૮/૦૭/૨૦૧૯ ના રોજ રૂ.૫૨,૦૦૦/- અને રૂ. ૩૬૦૦૦/- ચેક દ્વારા ચુકવી આપેલા છે.” જે નાણા ફરીયાદીએ તેમની ફરીયાદ-સરતપાસ-નોટીસમાં જણાવેલી નથી. આંક નિ.૪૩/૫ થી આરોપીએ તેમના kotak mahindra bank નું સ્ટેટમેન્ટ રજુ કરેલ છે જેમાં તારીખ ૧૫/૦૪/૨૦૧૯ ના રોજ ચેક નંબર ૦૦૦૦૮૨ રૂ.૧૫,૯૩૦/- તેમજ ચેક નંબર ૦૦૦૦૮૧ રૂ.૧,૦૦,૦૦૦/- આરોપીએ ફરીયાદીને ચુકવેલા છે. તેવીજ રીતે આરોપીએ ચેક નં. ૦૦૦૦૯૭ થી રૂ.૩૬૦૦૦/- અને ચેક નં. ૦૦૦૦૯૮ થી રૂ.૫૨૦૦૦/- ફરીયાદીના નામ અને ફર્મ થી ચુકવ્યા અંગે જણાઈ આવે છે યાને આરોપીએ આપેલા નાણા રૂ.૨,૦૩,૯૩૦/- બાબતે કોઈ હકીકત ફરીયાદીએ તેમની નોટીસ-ફરીયાદ-સરતપાસમાં જણાવેલ નથી.

ફરીયાદીની ફરીયાદ મુજબ રૂ. ૨૫,૬૮,૮૯૫-૨૦ પૈ. આરોપી પાસેથી ledger account મુજબ લેવાના થાય છે તો પણ કહેવાતી રકમ વધારાની છે.

આંક-૧/આંક-૪/ નોટીસમાં ફરીયાદીએ જણાવ્યા અનુસાર કુલ રૂ.	રૂ.૨૫,૬૮,૮૯૫-૨૦ પૈસા
આંક-૪ની ઉલટ તપાસમાં ફરીયાદીએ સ્વીકારેલી રકમ તથા આંક-૫૨ થી રજૂ આરોપીના બેંક સ્ટેટમેન્ટ રૂ.૧,૦૦,૦૦૦/- તા.૧૮/૦૪/૧૯ રૂ.૧૫,૯૩૦/- તા.૧૮/૦૪/૧૯	- રૂ.૧,૧૫,૯૩૦/-
રૂ.૫૨૦૦૦/- તા.૦૮/૦૭/૧૯ રૂ.૩૬૦૦૦/- તા.૦૮/૦૭/૧૯ ઉલટ તપાસમાં જણાવ્યા મુજબ ફરીયાદીને ખબર નથી તે નાણા	-રૂ.૮૮,૦૦૦/-
કહેવાતી કુલ બાકી રકમ	રૂ.૨૩,૬૪,૯૬૫/- (તકરારી ચેકમાં જણાવેલી રકમથી ઓછી)

ફરીયાદીના કહ્યા મુજબ ધંધાકીય અને હાથ ઉછીના નાણા કુલ રૂ.૨૫,૬૮,૮૯૫-૨૦ પૈસા પૈકી કુલ રૂ.૨૪,૮૪,૦૫૪/- ના ચેકો આપેલા છે તેની ગણતરી કરતા પણ ચેકોમાં જણાવેલી કહેવાતી રકમથી ઓછી રકમ લેવાની થાય.

આંક-૧/આંક-૪/ નોટીસમાં ફરીયાદીએ જણાવ્યા અનુસાર કુલ રૂ. (ચેકની કુલ રકમ)	રૂ.૨૪,૮૪,૦૫૪/-
આંક-૪ની ઉલટ તપાસમાં ફરીયાદીએ સ્વીકારેલી રકમ રૂ.૧,૦૦,૦૦૦/- તા.૧૮/૦૪/૧૯ રૂ.૧૫,૯૩૦/- તા.૧૮/૦૪/૧૯	- રૂ.૧,૧૫,૯૩૦/-
રૂ.૫૨૦૦૦/- તા.૦૮/૦૭/૧૯	-રૂ.૮૮,૦૦૦/-

રૂ.૩૬૦૦૦/- તા.૦૮/૦૭/૧૯ ઉલટ તપાસમાં જણાવ્યા મુજબ ફરીયાદીને ખબર નથી તે નાણા	
કહેવાતી કુલ બાકી રકમ	રૂ.૨૨,૮૦,૧૨૪/- (તકરારી ચેકમાં જણાવેલી રકમથી ઓછી)

આમ, ફરીયાદવાળા ચેક સહિત અન્ય ચેકો કાયદેસરની લોણી રકમ કરતા વધારે રકમનો ચેક બાઉન્સ ફરીયાદીએ કરાવેલ હોય જેથી પણ ધ નેગો. ઇન્સ્ટ્રુ, એકટની કલમ ૧૩૮ હેઠળ હોમતદાર નિર્દોષ છીએ તેમ સ્પષ્ટ થ નેગો. ઇન્સ્ટ્રુ એકટની કલમ ૧૩૮ હેઠળ અનુમાન વહોમતદારની તરફેણમાં સ્પષ્ટ જણાઈ આવે છે. જે અંગે નામદાર Supreme Court of India:: Bench Honorable Jst. Dr. Dhananjaya Y Chandrachud and Jst. Hima kohli ::- Dashrathbhai Trikammbhai Patel vs Hitesh mahendrabhai patel on 11 October, 2022 :: No offence under Sec : 138 NI Act if Cheque is presented for FULL Amount without endorsing part payment made by borrower: Pera No. 11. The primary contention of the first respondent is that the offence under Section 138 was not committed since the amount that was payable to the appellant, as on the date the cheque was presented for encashment, was less than the amount that was represented in the cheque ::

This appeal arises from a judgment dated 12 January 2022 of the High Court of Gujarat. The High Court dismissed an appeal against the judgment of the Additional Chief Judicial Magistrate dated 30 August 2016 by which the first respondent was acquitted of the offence under Section 138 of the Negotiable Instruments Act 1881. At the core, the issue is whether the offence under Section 138 of the Act would deem to be committed if the cheque that is dishonoured does not represent the enforceable debt at the time of encashment. If a cheque presented for collection of total value of the cheque without endorsing the part payment made by drawer (section 56 of N.I.Act), is dishonored no offence under section 138 would be attracted, આમ, પાર્ટ પેમેન્ટ ફરીયાદીને થયેલ હોવા છતાં કુલ એમાઉન્ટનો ચેક બનાવી તે બાઉન્સ કરાવેલ છે જે નોટીસ- ફરીયાદમાં સદરહુ વહોમતદારે આપેલા નાણાંના કોઈ ઉલ્લેખ ફરીયાદીએ કરેલો નથી.

Complainant must prove transaction:- ::: (Supreme Court of India, 2014) ::: John K. Abraham v. Simon C. Abraham & Anr. was a 2014 decision of the Supreme Court of India addressing evidentiary standards under Section 138 of the Negotiable Instruments Act, 1881, which criminalizes cheque dishonor. The judgment clarified that complainants must prove the foundational facts of debt and transaction before statutory presumptions can arise in their favor. ::: Key facts ::: Court: Supreme Court of India :::

Bench: Justices S.S. Nijjar and Fakkir Mohamed Ibrahim Kalifulla ::: Decision date: December 5, 2013 (reported 2014 (1) JCC [NI] 31) ::: Legal issue: Dishonor of cheque under Section 138 of the Negotiable Instruments Act ::: Outcome: Appeal allowed; acquittal restored ::: Background and proceedings ::: The complainant alleged that the accused borrowed 1.5 lakh and issued a cheque drawn on Indian Overseas Bank, Plankamon Branch, which was returned for "insufficient funds." After the statutory notice went unanswered, the trial court acquitted the accused, finding the complainant's testimony inconsistent and unsupported. The Kerala High Court reversed that acquittal, relying on statutory presumptions to convict.::: Supreme Court reasoning ::: The Supreme Court emphasized that presumptions under Sections 118 and 139 of the Act apply only when the complainant first establishes basic facts-namely, the existence of a legally enforceable debt and issuance of the cheque by the accused. It found material contradictions in the complainant's evidence: uncertainty about when or how the loan was given, who wrote the cheque, and the source of funds. Such deficiencies undermined the presumption of liability. The Court held that the High Court had erred in disregarding the trial court's detailed evaluation of these flaws. ::: Significance ::: The ruling reaffirmed that prosecution for cheque dishonor cannot succeed on presumptions alone. It is frequently cited for the principle that a complainant must first prove the factual foundation of a financial transaction before the reverse burden provisions of Sections 118 and 139 shift the onus to the accused. This judgment remains a key precedent shaping how Indian courts evaluate evidence in prosecutions under the Negotiable Instruments Act.

It has been held by Hon'ble Supreme Court of India in the judgment titled Rangappa vs. Sri Mohan, (2010) 11 SCC 441 that a reverse onus clause usually imposes an evidentiary burden and not a persuasive burden and when an accused has to rebut the presumption under Section 139, the standard of proof for doing so is that of "preponderance of probabilities". Therefore, if the accused is able to raise a probable defence which creates doubts about the existence of a legally enforceable debt or liability, the prosecution can fail. It was further held that the accused can rely on the materials submitted by the complainant in order to raise such a defence and it is conceivable that in some cases the accused may not need to adduce evidence of his/her own.

ફરીયાદીની હકીકત મુજબ આરોપી પાસેથી બાકી રૂ.૨૫,૬૮,૯૮૫.૨૦ પૈસા લેવાના હોવા છતાં ઓછી રકમ રૂ.૨૪,૮૪,૦૫૪/- ના ચેકો સ્વીકારેલા છે. તેવી કોઈ હકીકત

ફરીયાદમાં જણાવેલ નથી “આંક-૪ થી ફરીયાદી ઉલટ તપાસમાં કબૂલ રાખે છે કે એ વાત ખરી છે કે મેં ઓછી રકમ સ્વીકારેલ છે તે અંગેની વિગત ફરીયાદ કે સરતાસમાં જણાવેલ નથી.”

ફરીયાદીએ તેમની લીગલ નોટીસ, ફરીયાદ, સરતાસમાં તકરારી ચેકો ક્યારે ? ક્યાં ? આપેલા તેવી કોઈ હકીકત જણાવેલી નથી. તેમજ પાર્ટ પેમેન્ટ માટે અલગ અલગ ચેકો શા માટે આપ્યા? તેવી હકીકતો પણ ફરીયાદીએ જણાવેલી નથી. જેથી **liability doubtful** બને છે.

In the present case, the complainant has alleged business transactions and loan liability against the accused, but has failed to produce reliable and independent evidence to prove the same. The complainant has only relied upon Tally ledger account and tax invoices, which are self-serving documents and do not bear any signature, seal, or acknowledgment of the accused. The complainant has further alleged that loan amount was paid through bank transaction, but no bank statement, receipt, agreement, or documentary proof has been produced before this Hon'ble Court. When the complainant himself relies upon bank transaction, non-production of best evidence creates serious doubt about the alleged liability. It has also come on record that there is no receipt, no written acknowledgment, and no admission by the accused regarding the alleged loan or invoices. Therefore, the existence of legally enforceable debt is not proved. In view of the above facts and settled legal position, the complainant has failed to prove the case beyond reasonable doubt, and therefore the accused is entitled to acquittal. ચાને અમો આરોપી નિર્દોષ છીએ તેમ જાહેર કરવા નમ્ર અરજ છે.”

(૭) આ કેસનાં ન્યાય નિર્ણય માટે નીચે મુજબનાં મુદ્દાઓ ઉપસ્થિત થાય છે.

—: મુદ્દાઓ :—

૧. શું ફરીયાદ પક્ષ નિ:શંકપણે પુરવાર કરે છે કે, આરોપી પાસે તેમની બાકી લેણી રકમ નીકળતી હતી અને તે બાકી લેણી રકમ પેટે આરોપીએ ફરીયાદીને પોતાના કોટક મહીન્દ્રા બેંક અંકલેક્ષર શાખાનો ચેક નં. ૦૦૦૧૮૫, રકમ - ૧,૨૯,૦૭૮/- , તા.૧૮/૦૪/૨૦૨૨ ના રોજનો આપેલ જે નાણાંની વસુલાત માટે ફરીયાદીએ પોતાના ખાતામાં જમા કરતા સદર ચેક " ફંડસ ઈનસફીસીયન્ટ " ના શેરા તથા રીટર્ન મેમો સાથે પરત ફરેલ. સદર ચેક રીટર્ન થતા ફરીયાદીએ તેઓના વ.શ્રી મારફતે તા. ૦૫/૦૫/૨૦૨૨ ના રોજ નોટીસ પાઠવેલ જે તેઓને બજી ગયેલ હોવા છતાં ફરીયાદીને તેની કાયદેસરની લેણી રકમ નિયત સમયમા ચુકવી નહી આપી આરોપી એ ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ ની કલમ-૧૩૮ મુજબનો શિક્ષાપાત્ર ગુનો

કરેલ છે ?

- (૨) શું હુકમ ?
- (૮) ઉપરોક્ત મુદ્દાના મારા જવાબો નીચે મુજબ છે.
- (૧) હકારમાં.
- (૨) આખરી હુકમ મુજબ.

:: કારણો ::

(૯) મુદ્દા નં.૧ :-

હાલના કેસની ઈન્સાફી કાર્યવાહી ધી.નેગો.ઈ.એક્ટની કલમ : ૧૩૮ અન્વયે સજાનેપાત્ર ગુન્હાહિત કૃત્ય અંગે ચલાવવામાં આવી છે. સદર કલમ અંગેનો સૌપ્રથમ આવશ્યક તત્વ એ છે કે, વાદગ્રસ્ત ચેક કાયદેસરનું દેવું કે જવાબદારી પુરેપુરી કે અંશતઃ અદા કરવા માટે આપવામાં આવ્યો હોવો જોઈએ. જે હકિકત પુરવાર કરવા અંગે સાબિતીનો પ્રારંભિક બોજો ફરીયાદી ઉપર હોય છે જે બોજાનું ફરીયાદી વહન કરે કે તુરંતજ ધી નેગો.ઈ.એક્ટની કલમ:૧૩૯ અન્વયે ચેક ધારણ કરનાર ચાને કે હાલના ફરીયાદીની તરફેણમાં તેમજ ચેક ડ્રો કરનાર ચાને કે હાલના આરોપીની વિરુદ્ધમાં સ્ટેચ્યુટરી અનુમાન કરવાનું રહે છે જે અનુસાર વાદગ્રસ્ત ચેક કાયદેસરના દેવા કે જવાબદારીની સંપૂર્ણતઃ અથવા તો અંશતઃ ચુકવણી કરવા માટે આપવામાં આવ્યો હોવાનું અનુમાન કરવાનું રહે છે. સદર અનુમાન કાયદાકીય અનુમાન છે અને જે ખંડનાત્મક અનુમાન છે. ખંડનાત્મક પુરાવો રજુ કરવાનો સંપૂર્ણ બોજો આરોપીની ઉપર રહે છે. સદર ખંડનાત્મક પુરાવો રજુ કરવા માટે કોઈ સીધો કે પ્રત્યક્ષ પુરાવો હોવો જ જોઈએ તેવું જરૂરી નથી. આરોપી કેસના રેકર્ડ ઉપર એવા સંજોગોથી પ્રસ્થાપિત કરી શકે કે જેનાથી વાદગ્રસ્ત ચેક કોઈ કાયદેસરના દેવા માટે આપ્યો જ ન હોવાની સંભાવના ઘણી જ પ્રબળ હોય તો તેનાથી પણ સદર અનુમાનનું ખંડન થયાનું ગણી શકાય.

આ કામમા ફરીયાદપક્ષ તરફથી રજુ થયેલ પુરાવો જોઈએ તો આ કામે ફરીયાદપક્ષ તરફથી ફરીયાદી યોગેશ્વર ફાયબર ફેબ્રિકેટસના માલિક ધનરાજ આર. પાટીલએ આંક-૧ થી ફરીયાદ રજુ કરેલ છે જેમાં જણાવેલી સમગ્ર હકીકતોને આંક-૪ ના સરતપાસ સ્વરૂપી સોગંદનામાથી સમર્થન આપ્યું છે અને તેઓએ તેમની જુબાનીમાં જણાવેલ છે કે, ફરીયાદી અને આરોપી વચ્ચે મિત્રતાના સબંધો ઉપરાંત ધંધાકીય સબંધ પણ ચાલી આવેલ હોય જે સબંધમાં આરોપી તેની ધંધાકીય જરૂરીયાત માટે ફરીયાદી પાસે ઉધાર માલની ખરીદી કરતા આવેલા અને તે ઉધાર

માલના બીલો પણ ફરીયાદીએ જે તે સમયે આરોપીને પુરા પાડેલા અને તે બીલોની રકમની ચુકવણી પેટે આરોપી ફરીયાદીને બેંક ખાતા દવારા ચુકવણી કરતા આવેલા જે ઉધાર જમા બાજુનો હિસાબ ફરીયાદી તેના ઘંઘાકીય ચોપડે નિભાવતા આવેલા. આ ઉપરાંત આરોપી અને ફરીયાદી વચ્ચે અંગત મિત્રતાના સંબંધ હોય આરોપીને અવાર નવાર નાણાંકીય જરૂરીયાત ઉભી થતા ફરીયાદી પાસેથી હાથ ઉછીના નાણાં પણ લેતા હતા. જે આ કામના આરોપીની જરૂરીયાત મુજબ હાથ ઉછીની નાણાકીય રકમ ફરીયાદીએ આરોપીને બેંક ખાતા દવારા ટ્રાન્સફર/ચેકથી આપેલ. આમ, ઘંઘાકીય હિસાબ અને અંગત હાથ ઉછીની રકમનો હિસાબ કરતા જુન - ૨૦૨૧ સુધીમા આરોપીઓ પાસે કુલ રકમ રૂ.૨૫,૬૮,૮૯૫-૨૦ પૈસા લેવાના બાકી પડે છે. જે કુલ બાકી રકમની આંશિક રકમની ચુકવણી પેટે આરોપી નં.૨ નાએ આરોપી નં.૧ ના બેંક ખાતાના જુદા-જુદા ચેકો આપેલા જે પૈકી એક ચેક જે ચેક જેનો નં. ૦૦૦૧૮૫, તા.૧૮/૦૪/૨૦૨૨ ના રોજનો રૂ.૧,૨૯,૦૭૮/- નો કોટક મહીન્દ્રાબેંક અંકલેશ્વર શાખાનો લખી આપેલો. જે ચેક ફરીયાદીએ તેની બેંક એચ.ડી.એફ.સી. બેંક લી., અંકલેશ્વરમાં રજૂ કરતા તે ચેક "ફંડસ ઈનસફીસીયન્ટ" ના કારણથી પરત ફરેલ છે. રજૂ દસ્તાવેજો ધ્યાને લેતાં ફરીયાદીએ ચેક રજૂ કરેલ આંક-૨૨ થી રજૂ કરેલ છે.

- (૧૦) આ કામે ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮ અનુસારનો ગુનો બનવા માટેના આવશ્યક તત્વો જોઈએ તો ચેક કાયદેસરની જવાબદારીના પુર્ણ અથવા અંશતઃ ચુકવણા માટેનો હોવો જોઈએ. આ કામે ફરીયાદીએ તેના સરતપાસના સોગંદનામામાં ફરીયાદને સમર્થનકર્તા તમામ હકિકત દર્શાવેલ છે. જેમા આ કામના ફરીયાદી એવી હકિકત જાહેર કરે છે કે, ફરીયાદી યોગેશ્વર ફેબ્રિકેટર્સના નામથી વેપાર કરે છે અને સદર ઘંઘાકીય પેઢી મુખ્યત્વે પી.પી.એફ. આર.પી. સ્ટોરેજ ટેન્ક પોલ્યુશન કંટ્રોલ સીસ્ટમ એફ.આર.પી. મોટર કેનોપી, દરેક પ્રકારના કેનોપી, દરેક પ્રકારના સ્ક્રબર સીસ્ટમ , એફ.આર.પી. ગ્રેટીંગ, એસ.એસ, એમ.એસ. પી.પી., એફ.આર.પી. બ્લોવર જે લગતો વેપાર -ઉત્પાદન કરે છે અને સદર પેઢી જી.એસ.ટી. નં બર પણ ધરાવે છે. જેનો જી.એસ.ટી. નં. 24AOAPP4852P1ZI છે. આરોપી નં.૧ તે **TODAYS INDUSTRIES** ના નામથી ઘંઘાકીય પેઢી છે અને આરોપી નં. ૨ તે નં.૧ પેઢીના વહીવટકર્તા તેમજ અધિકૃત સહી કર્તા છે. તેમજ આરોપી નં. ૧ જી.એસ.ટી. નંબર ધરાવે છે અને આરોપી નં.૧ નો જી.એસ. ટી. નં. 24ECJPS0034121ZJ છે. ફરીયાદી અને આરોપી નં.૨ વચ્ચે અંગત ઓળખાણ અને મિત્રતાના સંબંધો ઉપરાંત ઘંઘાકીય સંબંધ પણ ચાલી આવેલ છે. જે

ઓળખાણ, મિત્રતા અને ધંધાકીય સંબંધમાં આરોપી તેમની ધંધાકીય જરૂરીયાત માટે ફરીયાદી પાસેથી ઉધાર માલની ખરીદી કરતા આવેલ અને તે ઉધાર માલના જી.એસ.ટી. સહીતના બીલોની રકમની ચુકવણી પેટે આરોપી અને ફરીયાદીને બેંક ખાતા ધ્વારા ચુકવણી કરતા આવેલા. જે ઉધાર જમા બાજુનો હિસાબ ફરીયાદી ધંધાકીય ચોપડે નિભાવતા આવેલા છે. આ ઉપરાંત આરોપી નં. ૨ અને ફરીયાદી વચ્ચે અંગત મિત્રતાના સંબંધ પણ હોય જેથી આરોપીઓને અવાર નવાર નાણાં કીય જરૂરીયાત ઉભી થતા આરોપી ફરીયાદી પાસેથી હાથ ઉછીના નાણાં પણ લેતા હતા જે આરોપીઓની જરૂરીયાત મુજબની હાથ ઉછીની નાણાંકીય રકમ ફરીયાદી તેમની માંગણી મુજબ જુદી જુદી તારીખોએ બેંક ખાતા ધ્વારા ટ્રાન્સફર / ચેકથી આપેલ છે. જે અંગેનો હિસાબ પણ ફરીયાદી તેમના હિસાબી ચોપડામાં નિભાવતા આવેલા છે. આમ, ધંધાકીય હિસાબ અને અંગત હાથ ઉછીની રકમનો હિસાબ કરતા ફરીયાદીએ જુન-૨૦૨૧ સુધીમાં આરોપીઓ પાસે કુલ રૂ. ૨૫,૬૮, ૮૯૫-૨૦ પૈસા લેવાના બાકી પડે છે. જે કુલ બાકી રકમની આંશિક ચુકવણી પેટે આરોપી નં. ૨ નાએ આરોપી નં. ૧ ના બેંક ખાતાના નીચે મુજબની વિગતના જુદા જુદા ચેકો આરોપી નં. ૨નાએ તેમની સહી કરી ફરીયાદીની ફેવરમાં લખી આપેલા અને ચેકો લખી આપતી વખતે ફરીયાદીને એવો વિશ્વાસ અને ભરોસો આપેલો કે ચેકો રીટર્ન થશે નહીં અને ચેકોના નાણાં જમા મળી જશે. જેથી ફરીયાદીએ નીચે મુજબની વિગતના જુદા જુદા ચેકો સ્વીકારેલા.

ચેકની વિગત

અનુ.નં.	ચેક નંબર	બેંકનું નામ	રકમ રૂ.	તારીખ
૧	૦૦૦૧૨૯	કોટક મહીન્દ્રા બેંક અંકલેશ્વર	૪,૮૦,૨૪૬/-	૧૪/૦૪/૨૦૨૨
૨	૦૦૦૧૮૪		૫,૬૨,૨૭૦/-	૧૬/૦૪/૨૦૨૨
૩	૦૦૦૦૪૫		૧૩,૧૨,૪૬૦/-	૧૭/૦૪/૨૦૨૨
૪	૦૦૦૧૮૫		૧,૨૯,૦૭૮/-	૧૮/૦૪/૨૦૨૨
		કુલ રકમ	૨૪,૮૪,૦૫૪/-	

આ કામના આરોપીઓએ આપેલ વિશ્વાસ અને ભરોસાને ધ્યાને લઈ ફરીયાદીએ ઉપરોક્ત ચેકો પૈકી અનુક્રમ નં. ૪ ચેક નં. ૦૦૦૧૮૫ ની વિગતવાળો ચેક સ્વીકાર અર્થે ફરીયાદીએ તેના એચ.ડી.એફ.સી. બેંક લી. અંકલેશ્વરના બેંક ખાતામાં રજુ કરતા આરોપી નં. ૧ ના બેંક ખાતામાં ચેક સ્વીકારાય તેટલું ભંડોળ ન હોવાથી ઉપરોક્ત ચેક નં. ૦૦૦૧૮૫ ની વિગત વાળો ચેક

તા. ૧૯/૦૪/૨૦૨૨ ના રોજ વગર સ્વીકારાયે ફંડ ઈન્સફીસીયન્ટના શેરા સાથે પરત ફરેલ. આમ, આરોપીઓએ તેમના કાયદેસરના દેવા અને જવાબદારીની ચુકવણી માટે આપેલ ઉપરોક્ત ચેક નં.૦૦૦૧૮૫ ની વિગતવાળો ચેક તા. ૧૯/૦૪/૨૦૨૨ ના રોજ વગર સ્વીકારાયે રીટર્ન થવાથી ફરીયાદીએ તેના વકીલશ્રી પાસે તા. ૦૫/૦૫/૨૦૨૨ ના રોજ નોટીસ તૈયાર કરાવી આરોપીઓના સરનામે રજી. પો.એ.ડી.થી. નોટીસ મોકલાવેલ હતી. અને સદર નોટીસમાં રીટર્ન થયેલ ચેકના નાણાં દિન-૧૫ માં ચુકતે કરી દેવા તેમજ બીજી અન્ય વિગતો જણાવેલ હતી. જે નોટીસની બજવાણી આરોપીઓને તા.૧૧/૦૫/૨૦૨૨ ના રોજ થઈ ગયેલ છે. આરોપીઓએ તેમના કાયદેસરના દેવા અને જવાબદારી પેટે લખી આપેલ ચેક વગર સ્વીકારાયે રીટર્ન આવવાથી તેમજ તે અંગેની નોટીસ આપવા છતાં આરોપીઓએ નોટીસનો અમલ કરેલ ન કરી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮ મુજબનો ગુનો કરેલ હોય જેથી ફરીયાદીએ હાલની ફરીયાદ દાખલ કરેલ છે.

(૧૧) ત્યારબાદ આ કામે આરોપીપક્ષ ધ્વારા ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ-૧૮૮૧ની કલમ-૧૧૮(એ) અને ૧૩૮ની જોગવાઈનું ખંડન કરવા માટે ફરીયાદપક્ષના પુરાવાને રીબર્ટ કરતુ અનુમાન કરવા માટે ફરીયાદીની આરોપીપક્ષ ધ્વારા વિસ્તૃત ઉલટતપાસ કરવામાં આવેલ છે. સદર ફરીયાદી ઉલટતપાસમાં જણાવે છે કે, " હું એસ.એસ.સી. પાસ છું મને ગુજરાતી વાંચતા આવડે છે લખતા આવડતું નથી. એ વાત ખરી નથી કે, યોગેશ્વર ફાઈબર ફેબ્રિકેટસ મે સને ૨૦૧૭ માં શરૂ કરેલું. મારા યોગેશ્વર ફાઈબર ફેબ્રિકેટસમાં ૧૦ લોકો કામ કરે છે. મારી ઓફીસમાં પાયલબેન નામના કર્મચારી કામ કરે છે. પાયલબેન ઓફીસમાં એકાઉન્ટન્ટ તરીકે કામ કરે છે. એ વાત ખરી છે કે, આરોપીની ઓળખાણ કેવી રીતે થયેલી તેની વિગત મારી સરતપાસ, ફરીયાદ કે નોટીસમાં જણાવેલ નથી. એ વાત ખરી છે કે, મે દુ ડે લાઈટીંગસ સીસ્ટમ તા. ૨૪/૦૫/૨૦૧૯ ના રોજ ચાલુ કરેલું. એ વાત ખરી છે કે , આ દુ ડે લાઈટીંગસ સીસ્ટમ ભાગીદારીમાં શરૂ કરેલું. એ વાત ખરી છે કે, આ દુ ડે લાઈટીંગસ સીસ્ટમના ભાગીદાર તરીકે રવીન્દ્રનાથ સીંગ એટલે કે આરોપી છે. એ વાત ખરી છે કે દુ ડે લાઈટીંગસ સીસ્ટમનું સરનામું પ્લોટ નં. ૨૫, યોગી એસ્ટેટ જી.આઈ.ડી.સી. છે. દુ ડે લાઈટીંગસ સીસ્ટમમાં આરોપી ૫૦% ના ભાગીદાર છે. દુ ડે લાઈટીંગસ સીસ્ટમ ફર્મ સને ૨૦૨૦માં બંધ થઈ ગયેલી છે. હું આ દુ ડે લાઈટીંગસ સીસ્ટમ ફર્મના ખરીદ વેચાણના બીલો, બેંક સ્ટેટમેન્ટ રજુ કરવા ખુશી છું. એ વાત ખરી નથી કે સને ૨૦૧૯ થી દુ ડે લાઈટીંગસ સીસ્ટમ, યોગેશ્વર ફાઈબર ફેબ્રિકેટસ અને દુ

ડે ઈન્ડસ્ટ્રીઝના સરનામા એક જ હતા. હું મારી યોગેશ્વર ફાઈબર ફેબ્રીકેટસ ફર્મના સને ૨૦૧૮ થી ૨૦૨૨ સુધીના ઓડીટ રીપોર્ટ રજુ કરી શકું છું. એ વાત ખરી છે કે, આ કામે રજુ કરેલ આંક- ૧૩ વાળું લેજર કોમ્પ્યુટર પ્રિન્ટેડ છે. એ વાત ખરી છે કે આ લેજર મે મારા કોમ્પ્યુટરમાંથી પ્રિન્ટ આઉટ કાઢી રજુ કરેલ છે. એ વાત ખરી છે કે, આ કામે યોગેશ્વર ફાઈબર ફેબ્રીકેટસના બેંક એકાઉન્ટ સ્ટેટમેન્ટ રજુ કરેલ નથી. એ વાત ખરી નથી કે આંક-૧૩ વાળા લેજરમાં જે તા.૦૧/૦૫/૨૦૧૯, ૨૬/૦૫/૨૦૧૯, ૦૬/૦૧/૨૦૧૯, ૦૬/૦૪/૨૦૨૦, ૨૬/૦૫/૨૦૨૦ ની જે એન્ટ્રીઓ છે તેવી કોઈ અમાઉન્ટ મે દુ ડે ઈન્ડસ્ટ્રીઝને મોકલેલ નથી. એ વાત ખરી છે કે દુ ડે ઈન્ડસ્ટ્રીઝએ તા. ૧૮/૦૪/૨૦૧૯ ના રોજ રૂ. ૧,૦૦,૦૦૦/- અને રૂ. ૧૫,૮૩૦/- ચેક દ્વારા ચુકવી આપેલ છે. એ વાતની મને ખબર નથી કે દુ ડે ઈન્ડસ્ટ્રીઝએ તા. ૦૮/૦૭/૨૦૧૯ ના રોજ રૂ. ૫૨,૦૦૦/- અને રૂ. ૩૬,૦૦૦/- ચેક દ્વારા ચુકવી આપેલ છે. એ વાત ખરી છે કે દુ ડે લાઈટીંગસ સીસ્ટમ અને દુ ડે ઈન્ડસ્ટ્રીઝનો ધંધો એક જ પ્રકારનો છે. એ વાત ખરી છે કે આ દુ ડે લાઈટીંગસ સીસ્ટમ અને દુ ડે ઈન્ડસ્ટ્રીઝના ડીલરો અને ગ્રાહકો તથા માલ આપનાર એજન્સીઓ પણ એક જ હતી. એ વાત ખરી છે કે, સને ૨૦૧૯ માં યોગેશ્વર ફાઈબર ફેબ્રીકેટસ, દુ ડે લાઈટીંગસ સીસ્ટમ અને દુ ડે ઈન્ડસ્ટ્રીઝના બ્રાઉચર એક જ સરનામાના છાપવામા આવેલા. હવે હું જણાવુ છું કે દુ ડે ઈન્ડસ્ટ્રીઝનું બ્રાઉચર છાપેલું ન હતું. એ વાત ખરી છે કે આ કામે જે ઈનવોઈસ બીલ રજુ કરેલ છે તેમાં આરોપીના રીસીવના સિકકા નથી, એ વાત ખરી છે કે, આ તમામ બીલો અમારા સીસ્ટમમાંથી જનરેટ કરી પ્રિન્ટ કરેલા છે. એ વાત ખરી છે કે, મારે ફરીયાદો પ્રમાણે આરોપી પાસેથી કુલ રૂ. ૨૫,૬૮,૮૮૫.૨૦ પૈસા લેવાના નીકળતા હતા મે સને ૨૦૧૯ થી ૨૦૨૧ દરમિયાન યોગેશ્વર ફાઈબર ફેબ્રીકેટસના વેચાણ અંગેના બીલો રજુ કરવા ખુશી નથી. સાહેદ સ્વેચ્છાએ જણાવે છે કે, અન્ય ગ્રાહકોના ન આપી શકુ આરોપીના બીલો રજુ કરી શકું. એ વાત ખરી નથી કે મારે આરોપી સાથે તા. ૦૭/૦૬/૨૦૨૧ બાદ કોઈ ધંધાકીય વ્યવહાર થયેલ નથી. એ વાત ખરી છે કે, મને આરોપી પાસેથી લેવાના નાણાં રકમ રૂ. ૨૫,૬૮,૮૮૫.૨૦/- પૈસા પૈકી આરોપીએ મને ચેક દ્વારા કુલ રકમ રૂ. ૨૪,૮૪,૦૫૪/- ના ચેકો આપેલ છે જે મે સ્વીકારેલ છે. એ વાત ખરી છે કે, મે ઓછી રકમ સ્વીકારેલ છે તે અંગેની વિગત ફરીયાદ કે સરતપાસમાં જણાવેલ નથી. એ વાત ખરી નથી કે ફરીયાદવાળા ચેકોમાં વિગતો મે ભરેલી છે. એ વાત ખરી નથી કે આ ફરીયાદવાળા ચેકો આરોપી મારી સાથે ધંધો કરતા હતા ત્યારે ગમે તેમ કરીને મેળવી લીધેલ છે અને તેનો દુરપયોગ કરેલ છે. ફરીયાદમાં આરોપીના

જે સરનામે દુકાન કે મિલકત દર્શાવેલ છે તે કોની માલિકીની છે તેની મને ખબર નથી. એ વાત ખરી નથી કે મે મોકલેલ લીગલ નોટીસ આરોપીને મળેલ નથી. એ વાતની મને ખબર નથી કે મે મોકલેલ નોટીસ મોતીરામે રીસીવ કરેલી. એ વાત ખરી નથી કે મે આરોપી ધંધામાં ભાગીદાર બનાવી એક જ સરનામાવાળી અલગ અલગ ફર્મ ઉભી કરી આરોપીના ખોટી રીતે ચેકો મેળવી તેનો દુરપયોગ કરેલ છે. એ વાત ખરી નથી કે આરોપી પાસે મારે કોઈ કાયદેસરની લેણી રકમ નીકળતી ન હોવા છતાં ખોટી ફરીયાદ કરેલી છે. એ વાત ખરી નથી કે ખોટી જુબાની આપુ છું. "

- (૧૨) ત્યારબાદ આરોપીપક્ષ તરફે આરોપી દુ કે ઈન્ડસ્ટ્રીઝના પ્રોપરાઈટર રવિન્દ્ર નાથ સીંગ ને આંક- ૪૬ થી સોગંદ ઉપર તપાસવામા આવે છે. તેઓ તેમની જુબાનીમાં જણાવે છે કે, આરોપી ધંધો સને ૨૦૧૭ થી કરે છે. સદરહું ફર્મથી ઈન્ડસ્ટ્રીયલ લાઈટીંગ (મેન્યુફેક્ચરીંગ) એફ.આર.પી. પ્રોડક્ટ (રીસેલ) નું વેચાણ કરવાનો ધંધો કરે છે. ફરીયાદી યોગેશ્વર ફાઈબર ફેબ્રીકસના નામથી એફ.આર. પી. ફાઈબર મટીરીયલનું વેચાણ કરવાનો ધંધો કરતા હતા. આરોપી સને ૨૦૧૭ થી ફરીયાદીની દુકાનમાંથી ફાઈબર મટીરીયલ ખરીદ કરતા હતા જેથી એકબીજાની ઓળખાણ થયેલી. ફરીયાદીએ આરોપીને સને ૨૦૧૮ માં જણાવેલ હતું કે તમે શું કામ ધંધો કરો છો? જેથી આરોપીએ જણાવેલ હતું કે હું ઈન્ડસ્ટ્રીયલ લાઈટીંગનું મેન્યુફેક્ચરીંગ અને એફ.આર. પી.પ્રોડક્ટનું વેચાણ કરવાનો ધંધો કરું છું. જેથી ફરીયાદીએ જણાવેલ હતું કે જગ્યા તમારી માલિકીની છે? જેથી અમોએ જણાવેલ કે ના ભાડેથી જેથી ફરીયાદીએ આરોપીને જણાવેલ હતું કે મારી પાસે યોગી એસ્ટેટમાં જગ્યા છે આપણે ઈન્ડસ્ટ્રીયલ લાઈટીંગ મેન્યુફેક્ચરીંગ એફ.આર.પી. પ્રોડક્ટ વેચાણ કરવા પાર્ટનરશીપ ડીડ બનાવી "Today's Lighting system" ના નામથી ધંધો ચાલુ કરેલો હતો અને સરકારશ્રીના નીતી નિયમો મુજબ જી.એસ.ટી. નં. એપ્લાઈ કરવાની તારીખ આવતા તા. ૨૪/૦૫/૨૦૨૩ ના રોજ "24AAPFT0 251M1ZY" જી.એસ.ટી. નંબર લીધેલ હતો તેમજ તેમા આરોપી અને ફરીયાદીનો ફોટો નામ સહિત પાર્ટનર હોવાનું પણ જાહેર કરેલ છે અને સને ૨૦૧૮ થી જ ફરીયાદીના કહ્યા મુજબ "Today's Industries"નું પણ કામ ધંધો "GS-54, Sargam Residency, Valiya road, Kosamdi, Ankleshwar" ખાલી કરીને સદરહું પ્લોટ નં. ૨૫ યોગી એસ્ટેટ મોજે જીતાલી તા. અંકલેશ્વર જી.ભરૂચ ખાતે ચાલુ કરેલો હતો. આમ પ્લોટ નં. ૨૫ યોગી એસ્ટેટ મોજે જીતાલી તા. અંકલેશ્વર જી.ભરૂચ ઉપર "Yogeshwar Fiber Fabricator, Today's Industries, Today Lighting System" તમામ ફર્મનું વહીવટ કાગળો બેંક પાસબુકો, ચેકો રાખતા હતા. અને સદરહું તમામ સીસ્ટર કન્સર્ન ફર્મમાંથી જી.એસ.ટી.ની રકમ

એકઝટ કરવા માટે બિલો અને મટીરીયલનું એકઝસ્ટમેન્ટ કરતા હતા. તેવીજ રીતે "Yogeshwar Fiber Fabricator, Today's Industries, Today Lighting System" તમામ ફર્મનું એકજ સરનામુ દર્શાવી તેમજ ફરીયાદી અને આરોપીનું નામ દર્શાવી "Browser" તેમજ "Visiting Card" પણ છપાવી માર્કેટમાં પ્રસિધ્ધ કરેલ હતુ અને તે રીતે ગ્રાહકો પણ આરોપી અને ફરીયાદીને ઓળખતા હતા. આરોપી માર્કેટીંગ સપ્લાઈ ડીપાર્ટમેન્ટ તેમજ ફરીયાદી વહીવટી ડીપાર્ટમેન્ટમાં હતા આ ત્રણેય ફર્મમાં કુલ ૬ ઇસમો કર્મચારી તરીકે ફરજ બજાવતા હતા. તેમજ પાયલબેન ડોક્યુમેન્ટસ બેંક ઓફીસમાં કર્મચારી તરીકે કામ કરતી હતી. તેમજ આરોપી અને ફરીયાદીના સહી વાળા કોરા ચેકો રાખતી હતી. સને ૨૦૨૧-૨૨ માં ફરીયાદીએ આરોપીની પાર્ટનરશીપ મુજબ નાણાં ન આપતા તેમજ જી.એસ.ટી. ફરીયાદી બચાવવા માટે આરોપીના ફર્મમાંથી એકઝસ્ટમેન્ટ કરતા વધારે કરતા હોવાથી આરોપીએ આ બાબતે વાંધો લેતા ફરીયાદીએ આરોપી સાથે ધંધાકીય હિસાબ બંધ કરી આપણે હવે સાથે ધંધો કરવો નહી. પછી હિસાબ કરી લઈએ તેમ જણાવી ધંધો બંધ કરેલો હતો અને વારંવાર હિસાબની વાતચીત કરવાનું જણાવતા ફરીયાદીએ ખોટી રીતે ખોટા બિલો બનાવી આરોપીના ચેકો ફરીયાદીએ સંયુક્ત ધંધાકીય સ્થળ ઉપરથી લઈ બાઉન્સ કરાવેલા હતા જેની જાણ આરોપીને ન હતી તેમજ ફરીયાદીએ આરોપીને કોઈ નોટીસ મોકલેલ નથી અને મળેલ નથી. ફરીયાદીએ બેંક ટ્રાન્જેક્શનમાં તા. ૧૮/૦૪/૨૦૧૯ ના રોજ કોટક મહીન્દ્રા બેંક ચેક નં. ૮૨૩૧. ૧૫,૯૩૦/- તેમજ ચેક નં. ૮૧૩૧. ૧,૦૦,૦૦૦/- તેમજ ચેક નં. ૮૭ તા. ૦૮/૦૭/૨૦૧૯ ૩૧. ૩૬,૦૦૦/- તેમજ ચેક નં. ૮૮ ૩૧. ૫૨,૦૦૦/- ની રકમ જમા બેંક મારફતે ફરીયાદી લીધા હોવા છતાં તે જણાવેલ નથી. તેમજ તા. ૦૬/૧૦/૨૦૧૯ ના રોજ ૩૧. ૨૦,૦૦૦/- તેમજ તા. ૦૬/૦૪/૨૦૨૦ ૩૧. ૫૦,૦૦૦/- તેમજ તા. ૨૬/૦૫/૨૦૨૦ ના રોજ ૩૧. ૧૫૦૦/- જેવી રકમ આરોપીને બેંક મારફતે ફરીયાદીએ કોઈ રકમ આપેલ નથી. સદરહુ કામે નિ.૪૫/૧ થી "Today's Lighting system" ભાગીદારી ફર્મના જી.એસ.ટી. સર્ટીફિકેટ રજુ છે જેમા આરોપી અને ફરીયાદી સંયુક્ત ભાગીદાર હોય તેમ દર્શાવી ફોટો અને નામ સાથે તેમજ ધંધાકીય સ્થળનો ઉલ્લેખ સહીતનું સર્ટીફિકેટ છે જે અસલ ફરીયાદી પાસે છે તેમજ નિ.૪૫/૨ થી "Visiting Card" છે જેમા આરોપી અને ફરીયાદીનું ધંધાકીય સ્થળ એક જ છે તેમજ નિ.૪૫/૩ થી "Browser" માં પણ ફરીયાદી અને આરોપી સાથે એકજ પ્રકારનો સાથે જ ધંધો કરતા હોય તેમ સ્પષ્ટ જણાય આવે છે. નિ.૪૫/૪ થી "Browser" માં પણ ફરીયાદી અને આરોપી સાથે એકજ પ્રકારનો ધંધો કરતા હોય તેમ સ્પષ્ટ જણાય આવે છે. તેમજ સદરહુ કામે આરોપીએ પોતાનુ કોટક મહેન્દ્રા બેંકનુ બેં

ક સ્ટેટ મેન્ટ રજુ કરેલ છે જેમા ફરીયાનીના ખાતામા તા.૧૮/૦૪/૨૦૧૯ ના રોજ ચેક નં. ૮૨ થી રૂ.૧૫૯૩૦/- તેમજ, ચેક નં.૮૧ થી રૂ.૧,૦૦,૦૦૦/- તેમજ તારીખ ૦૮/૦૭/૨૦૧૯ ના રોજ ચેક નં.૮૭ રૂ.૩૬૦૦૦/- તેમજ ચેક નં.૮૮ રૂ.૫૨,૦૦૦/- ફરીયાદીના ખાતે જમા હોવા છતાં નામદાર કોર્ટમાં જાહેર કરેલ નથી. ઉપરાંત ફરીયાદીએ આરોપીને "Today Lighting System" માથી નફાની રકમ તેમજ "Yogeshwar Fiber Fabricator" માથી પણ માર્કેટીંગના નાણા લેવાના હોઈ જે આરોપી માંગણી કરે નહીં તેથી સદરહુ આરોપીના ચેકોનો ફરીયાદીએ દુરઉપયોગ કરી બાઉન્સ કરાવેલા છે. આમ, ઉપર જણાવેલ હકીકત અને દસ્તાવેજી પુરાવાઓ જોવામાં આવે તો ફરીયાદી કાયદાની પ્રક્રિયાનો દુરઉપયોગ કરવા સદરહુ ચેકોનો દુરપયોગ કર્યો છે. ફરીયાદમા જણાવેલી કોઈ કાયદેસરની રકમ આરોપીએ ફરીયાદીને આપવાની થતી નથી.

ફરીયાદી તરફે તેમના વિ.વ.શ્રીએ સદર આરોપીની ઉલટ તપાસ કરતા આરોપી તેમની ઉલટ તપાસમાં જણાવે છે કે, એ વાત ખરી છે કે, દુ કે ઈન્ડસ્ટ્રીઝ અને દુ કે લાઈટીંગ સીસ્ટમ બંને અલગ અલગ કાયદેસર નોંધાયેલ કંપની છે. એ વાત ખરી છે કે દુ કે ઈન્ડસ્ટ્રીઝના નામનું જી.એસ.ટી. સર્ટીફિકેટ, જી.એસ.પજ સરગમ રેસીડન્સના સરનામે ઈસ્યુ થયેલ છે. એ વાત ખરી છે કે ફરીયાદીની પેઢી યોગેશ્વર ફાઈબર ફેબ્રિકેટસ તથા દુ કે ઈન્ડસ્ટ્રીઝ અને દુ કે લાઈટીંગ સીસ્ટમ ત્રણેયના આઈ.ટી. રીટર્ન અલગ અલગ ભરવામાં આવે છે. એ વાત ખરી છે કે, મારી દુ કે ઈન્ડસ્ટ્રીઝ ક્યારેય યોગેશ્વર ફાઈબર ફેબ્રિકેટસના સરનામે ઘંઘો માટે ચાલેલ હોય તેવો કોઈ દસ્તાવેજી પુરાવો મારી પાસે નથી. એ વાત ખરી છે કે મારા ખાતાનો ચેક રીટર્ન થાય તો ચેક રીટર્ન અંગેનો મેસેજ મારા મોબાઈલ પર આવે છે. એ વાત ખરી છે કે દુ કે ઈન્ડસ્ટ્રીઝનું બેંક એકાઉન્ટ કોટક મહીન્દ્રા બેંકમાં આવેલું છે. આ ખાતાનો એકાઉન્ટ નં. ૬૪૧૧૯૨૭૩૫૬ છે. એ વાત ખરી છે કે, આ એકાઉન્ટ મારી સહીથી ઓપરેટ થાય છે. એ વાત ખરી નથી કે ચેક રીટર્ન અંગેની નોટીસ મળેલ છે. એ વાત ખરી નથી કે મને ચેક રીટર્નની નોટીસ મળેલ હોવા છતાં નોટીસ મળ્યાની હકીકત ખોટી જણાવું છું. એ વાત ખરી છે કે મારો ચેક ગુમ થયેલ હોય કે તેનો દુરપયોગ થયેલ હોય તેવી કોઈ ફરીયાદ મેં કરેલી નથી. એ વાત ખરી નથી કે ખોટી જુબાની આપુ છું.

(૧૩) સદર કામમાં કેસના ગુણદોષો નક્કી કરતા અગાઉ સદરહું કાયદા અંગે સ્પષ્ટીકરણ જરૂરી જણાતુ હોય સદરહું કામમાં જે ગુના સબબ હાલની ફરીયાદ દાખલ થયેલ હોય તેની કાયદાકીય જોગવાઈ લક્ષમાં રાખીએ તો ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૧૮ મુજબ :-

ફરીયાદ વાળો ચેક એથી વિરુદ્ધનું સાબીત ન થાય ત્યાં સુધી તે (અ) અવેજ વિશે, (બ) તારીખ વિશે, (ક) સ્વીકારના સમય અંગે, (ડ) તબદીલીના સમય અંગે, (ઈ) શેરાઓના ક્રમ વિશે, (ફ) સ્ટેમ્પ વિશે, (ગ) ધારક યથાક્રમ ધારક છે એમ માની લેવા વિશે, અનુમાન કરવાનું છે. પુરાવાના બોજા વિશે એ પ્રસ્થાપીત હકીકત છે કે, ચેક એ વિનિમયપત્ર છે અને વિનિમયપત્ર અન્વયે ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૧૮ મુજબ જો વિરુદ્ધનું પુરવાર કરવામાં ન આવે તો અવેજ, તારીખ, સ્વીકારવાનો સમય, તબદીલીનો સમય, શેરાઓના ક્રમ, ગુમ થયેલ વિનિમયપત્ર ઉપર લગાડેલી પુરતી ટીકીટો સંબંધે અને તેનો ધારણકર્તા કાયદેસરનો ક્રમિક ધારણકર્તા હોવા અંગે કાનુની અનુમાન ધારણ કરી લેવામાં આવશે. તેવી જ રીતે નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ - ૧૩૯ વંચાણે લેતા તેમાં પણ " જ્યાં સુધી વિપરીત પુરવાર કરવામાં ન આવે, ત્યાં સુધી એવું અનુમાન કરવામાં આવશે કે, ચેકના ધારકે કલમ - ૧૩૮માં જણાવેલ ચેક, કોઈ દેવું અથવા અન્ય જવાબદારીને પુરેપુરી રીતે અથવા અંશતઃ જવાબદારી હતો " આમ, કલમ-૧૩૯ની જોગવાઈઓ જોતા ધારકની તરફેણમાં અનુમાન કરવાની જોગવાઈ સદર કલમમાં કરવામાં આવેલ હોવાનું ફલીત થાય છે. તેવી જ રીતે ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૨૦ મુજબ જો કોઈ વ્યક્તિ વિનમયપત્ર ઉપર સહી કરી અન્યને આપે અને તે સંપૂર્ણ કોસ હોય કે અપૂર્ણ વિગતવાળો હોય તો તેવી આપનાર વ્યક્તિ પ્રમથદર્શનીય રીતે અન્ય વ્યક્તિને એવી સતા હસ્તાતં ર કરે છે કે, તેમાંની અપૂર્ણ વિગત અથવા અન્ય જરૂરી વિગતો અથવા અન્ય જરૂરી ભરવાની વિગત તેણે સંપૂર્ણ કરી લઈ વિનિમયપત્ર ઉપયોગમાં લેવાનો છે. આમ, ઉપરોક્ત નોંધેલ કલમ-૧૧૮, ૧૩૯ અને ૨૦ અન્વયે ઉપલબ્ધ કાનુની અનુમાન અને ધારણ હાથ ઉપરના કેસમાં, ફરીયાદી વિનિમયપત્રનો ધારણકર્તા હોવાનું માનવાને સબળ કારણ રહે છે. એ ખરું છે કે, કાનુની અનુમાન અને ધારણા ખંડનીય પ્રકારની છે, અને જો વિરુદ્ધનું પુરવાર કરવામાં આવે તો તેનું કાનુની મુલ્ય રહેતું નથી. આમ વિરુદ્ધની હકીકત સાબીત ન થાય ત્યાં સુધી એવું અનુમાન કરવામાં આવશે તે ચેક ધારણ કરનારે તે ચેક કલમ - ૧૩૮ માં દર્શાવ્યા મુજબ તેના કોઈ દેવાના અથવા અન્ય જવાબદારીના પુરેપુરા અથવા તેના કોઈ ભાગમાંથી બોજમુકત થવાના બદલામાં તે ચેક મેળવ્યો હશે. વણચુકવ્યો પરત થયેલો ચેક હાલનું કાયદેસરનું દેવું કે જવાબદારી અદા કરવા માટે આપવામાં આવેલ હતો તેવું અનુમાન કરવામાં આવશે. આનાથી વિરુદ્ધ પુરવાર કરવાનો બોજો યાને કે પરત આવેલ વણ ચુકવ્યા ચેક કાયદેસરની જવાબદારી કે દેવા પેટે ન હતો તેમ પુરવાર કરવાનો બોજો તે ચેક લખી આપનાર પર રહે છે. આમ કલમ ૧૧૮(એ) અને ૧૩૯

ના અનુમાનો એ કાયદાના અનુમાનો છે ચોકકસ અનુમાનો છે અને આરોપી તરફથી જ્યાં સુધી વિરુદ્ધ નું પુરવાર ન થાય ત્યા સુધી તે ખંડીત થતા નથી. આ કામે સર્વોચ્ચ અદાલત ધ્વારા એ સિદ્ધાંત પ્રસ્થાપિત કરવામાં આવેલ છે કે આરોપીએ જેવો શંકાથી પર ચુસ્ત પુરાવો આપવા માટે આરોપીએ સાક્ષીના પાંજરામાં પણ આવવાની જરૂર રહેતી નથી. એટલે કે અનુમાનનું ખંડન આરોપી, ફરીયાદપક્ષે જે પુરાવો રજૂ કરેલો છે તેના ધ્વારા પણ તે કરી શકે છે અને આરોપી ધ્વારા માત્ર શંકા ઉત્પન્ન કરતો કે શક્ય પુરાવો આપવો જ જરૂરી છે.

(૧૪) આ કામે આરોપી વિરુદ્ધ ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ-૧૮૮૧ની કલમ-૧૩૮ ના ગુનાનો આરોપ મુકવામાં આવેલ છે. તેથી આ કામે કલમ- ૧૩૮ અને તેની સાથે સંલગ્ન કલમ-૧૪૨ ની કાનૂની જોગવાઈઓ ધ્યાને લેવી મને જરૂરી જણાય છે.

કલમ:-૧૩૮.. ખાતામાં અપૂરતા ભંડોળ વગેરેને કારણે ચેકનો અસ્વીકાર: સમગ્ર રીતે અથવા અંશતઃ કોઈપણ દેવુ કે અન્ય જવાબદારી અદા કરવા માટે, કોઈ વ્યક્તિ પોતે નિભાવતો હોય તેવા ખાતા ઉપરનો ચેક એ ખાતામાંથી બીજી વ્યક્તિને નાણાની ચૂકવણી કરવા માટે બેન્કરને લખે અને એવા ચેકની ચૂકવણી કર્યા વિના બેન્ક એ પરત કરે, કારણ કે, એ ખાતામાંથી જમા રકમ ચેકના સ્વીકાર માટે અપુરતી છે અથવા તો બેન્ક સાથે સમજૂતીની કરેલી વ્યવસ્થા કર્યા મુજબ ચેકની રકમ એ રકમ કરતા વધારે છે ત્યારે, આવી વ્યક્તિએ ગુનો કર્યો ગણાશે અને આ કારણની કોઈ અન્ય જોગવાઈઓને બાદ ન આવે તેને બે વર્ષ સુધીની કેદની શિક્ષા જોગવાઈ કરવામાં આવી છે. પરંતુ એમ ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે, **(એ)** જ્યાં સુધી, ચેક લખ્યાની તારીખથી ત્રણ માસ અથવા તે કાયદા માન્ય હોય તે મુદ્દત એ બેમાંથી જે વહેલી હોય તે મુદ્દતમાં તેવો ચેક બેન્કમાં રજૂ કરવામાં આવ્યો ન હોય. **(બી)** જ્યાં સુધી તે ચેકનો પેઈ અથવા યથાક્રમ ધારક, જેમ હોય તેમ, તે ચેક વાળચૂકવ્યો પરત આવ્યાની બેન્ક તરફથી તેને માહિતી મળ્યાના 'ત્રીસ દિવસોની અંદર' તે ચેક લખનારને લેખિત નોટીસ આપીને તેવી રકમની ચૂકવણીની માગણી કરે નહીં અને **(સી)** જ્યાં સુધી એવો ચેક લખનાર, ચેકના નાણા લેનાર પેઈને અથવા તે ચેકમાં યથાનુક્રમ ધારકને જેમ હોય તેમ, ઉપરોક્ત નોટીસ મળ્યાના પંદર દિવસમાં એ રકમની ચૂકવણી કરવામાં નિષ્ફળ જાય નહીં ત્યા સુધી કલમમાંનું કશું જ લાગુ પડશે નહિ. **સ્પષ્ટીકરણ:-**આ કલમના હેતુ માટે '' દેવુ અથવા અન્ય જવાબદારી' એટલે કાયદેસર રીતે જેનો અમલ કરાવી શકાય તેવું દેવુ અથવા અન્ય જવાબદારી એવો થાય છે.

કલમ:-૧૪૨ : ગુનાની નોંધ લેવા બાબતે :

સને ૧૯૭૩(૨ ઓફ ૧૯૭૪) ભારતીય ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતામાં ગમે તે સમાવેશ થતો હોય તેમ છતાં. (૧) ચેકના ધારણકર્તાની તરફેણમાં ચૂકવણી થાય છે તેવી વ્યક્તિની લેખિત ફરીયાદ વગર આ કાયદાની કલમ-૧૩૮ અન્વયે સજાપાત્ર ગુનાને કોર્ટ ધ્યાનમાં લેશે નહીં. (૨) આ કાયદાની કલમ-૧૩૮ (૩) હેઠળ ઉત્પન્ન થતા ફરીયાદના કારણથી એક મહીનામાં આવી ફરીયાદ ન્યાયાલયમાં કરવામાં આવી હોય.પરંતુ "જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે ફરીયાદની નોંધ અદાલત ધ્વારા નક્કી કરેલ સમય પછી પણ લઈ શકાશે, જો ફરીયાદી અદાલતને સંતોષ આપે કે આવા સમયમાં ફરીયાદ ન કરવા માટે તેને પુરતુ કારણ હતું." (૩) આ કાયદાની કલમ-૧૩૮ અન્વયે સજાપાત્ર કોઈપણ ગુનાની ટ્રાયલ મેટ્રોપોલીટન મેજિસ્ટ્રેટ, ફર્સ્ટ ક્લાસ મેજિસ્ટ્રેટ દરજ્જાની સિવાયની કોઈપણ અદાલત પગલા લઈ શકશે નહીં. (૪) પરત થયેલ ચેક માટે એકજ વખત ગુનાનું કોગ્નિજન્સ લઈ શકાય. પાવર ઓફ એટર્નીની રૂએ આપેલ ચેક પરત થાય તો પણ પાવર ઓફ એટર્ની ધારક કુલમુખત્યાર ઉપર ફરીયાદ કરી શકાય અથવા કુલમુખત્યારની ગેરહાજરીમાં કુલમુખત્યારનામુ આપનાર સામે ફરીયાદ થઈ શકે.

આમ, ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ-૧૮૮૧ની કલમ-૧૩૮ નો ગુનો જોઈએ તો તેના તત્વો નીચે મુજબ છે.

૧: કોઈ કાયદેસરના દેવા કે અન્ય જવાબદારી અદા કરવા માટે ચેક આપવામાં આવેલો હોવો જોઈએ.

૨: ચેકના લખનાર વ્યક્તિના ખાતામાં અપુરતા નાણા ભંડોળના કારણે જ ચેકનો અનાદર થયેલ હોવો જોઈએ.

૩: ચેક લખ્યા તારીખથી છ માસની સમયમર્યાદામાં કલીયર થવા માટે બેન્કમાં રજુ થયેલ હોવો જોઈએ.

૪: ચેકનો અનાદર થયાબાદ બેન્ક તરફથી માહિતી મળ્યાના ૧૫ દિવસની અંદર(હવે સુધારો થયા બાદ ૩૦ દિવસની અંદર) ચેક લખનારને લેખિત ડીમાન્ડ નોટીસ આપીને ચેકમાંની રકમની માગણી કરેલી હોવી જોઈએ.

૫: નોટીસ મળ્યાના ૧૫ દિવસમાં આરોપી ચેકની રકમ ચૂકવણી કરવામાં નિષ્ફળ ગયેલ હોવો જોઈએ.

ક: દેવુ કે જવાબદારી કાયદેસર રીતે અમલ કરાવી શકાય તેવી હોવી જોઈએ.

આમ, ઉપરોક્ત તમામ તત્વો સાબિત કરવામાં ફરીયાદ પક્ષ સફળ થાય તો જ ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ-૧૮૮૧ની કલમ-૧૩૮ અન્વયે આરોપીને દોષિત ઠરાવી શકાય. આવી જ રીતે ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ-૧૮૮૧ની કલમ-૧૩૯ ચેકના ધારણકર્તાની તરફેણમાં અનુમાન કરવા બાબત છે એટલે કે વિરુદ્ધની હકિકત સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી એવું અનુમાન કરવામાં આવે છે કે, તે ચેક ધારણ કરનારે તે ચેક કલમ-૧૩૮ માં દર્શાવ્યા મુજબ તેના કોઈ દેવા કે અન્ય જવાબદારીના પુરેપુરા અથવા તેના કોઈ ભાગમાંથી બોજામુક્ત થવા બદલ તે ચેક મેળવ્યો હશે અને આ વાચ્યૂકવાયેલ પરત થયેલ ચેક હાલના કાયદેસરના દેવા અથવા જવાબદારી અદા કરવા સારુ જ આપવામાં આવેલ હતો તેવું અનુમાન કરવામાં આવશે. આમ, આ કામે આંક-૨૨ નો ચેક કાયદેસરના દેવા કે જવાબદારી બદલ બોજામાંથી મુક્ત થવા માટે આરોપીએ ફરીયાદીને આપેલ છે અને આ દેવુ કે જવાબદારી કાયદેસરની છે. અને તેનો કાયદા દ્વારા અમલ કરાવી શકાય તેવો છે. તેવું કલમ-૧૩૯ અન્વયે આ અદાલત અનુમાન કરશે. આનાથી વિરુદ્ધનું પુરવાર કરવાનો બોજો ચાને કે પરત આવેલ આંક-૨૨ નો ચેક વાચ્યૂકવ્યા ચેકની વર્તમાનની ચાને હાલનો કાયદેસરની જવાબદારી કે દેવા પેટે ન હતો અથવા તો તે ચેક બિનઅવેજી હતો તેમ પુરવાર કરવાનો બોજો તે ચેક લખી આપનાર ઉપર રહે છે. આ કામે હાલના આરોપી ઉપર આ બોજો રહે છે.

આમ, કલમ-૧૧૮ અને ૧૩૯ની કાનૂની જોગવાઈઓ જોઈએ તો કોર્ટ હંમેશાં ફરીયાદીની તરફેણમાં અનુમાન કરવા બંધાયેલ છે, અદાલત ફરીયાદીની તરફેણમાં કલમ-૧૧૮ અને ૧૩૯ મુજબ અનુમાન ન કરે તે માટે વિરુદ્ધનું પુરવાર કરવાનો બોજો કાયદા દ્વારા આરોપી ઉપર નાખવામાં આવેલ છે. પરંતુ કલમ-૧૧૮ અને કલમ-૧૩૯ અન્વયે આ કોર્ટ હાલના આરોપી વિરુદ્ધ ત્યારે જ ઉપર કહ્યા મુજબ અનુમાન કરી શકે છે કે જ્યારે ફરીયાદીની ફરીયાદ કલમ-૧૩૮ અને કલમ-૧૪૨ અન્વયે સમય મર્યાદામાં જ દાખલ કરવામાં આવેલી હોવી જોઈએ અને આ બે કલમોમાં જણાવેલ આદેશાત્મક જોગવાઈઓનું ફરીયાદ પક્ષે નિઃશંકપણે પાલન કરેલ હોવું જોઈએ.

(૧૫) સદર કામમાં અત્રેની કોર્ટનું નમ્રપણે માનવું છે કે, સદર કામમાં ફરીયાદીએ આંક-૪ થી સરતપાસનો પુરાવો આપેલ છે અને તેઓ દ્વારા આંક-૨૨ વાળો તકરારી ચેક પોતાના ખાતામાં

નાંખેલ જે આંક-૨૩ વાળા રીટર્ન મેમોથી પરત થયેલ. ત્યારબાદ નિયમઅનુસાર સમય મર્યાદાની અંદર આંક-૨૪ થી ડીમાન્ડ નોટીસ આરોપીને આપવામાં આવેલી. જે નોટીસ આરોપીને બજી ગયેલી ત્યારબાદ આરોપીએ નિયત સમયમા ફરીયાદીને ચેકની રકમ ચુકવી આપેલ ન હતી જેથી સદરહું ફરીયાદ આરોપી દ્વારા અત્રેની કોર્ટમાં નિયમઅનુસાર દાખલ કરવામાં આવેલી. આમ સદરહું ફરીયાદીએ જે ફરીયાદ નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮ અન્વયે દાખલ કરેલ છે તેમાં સદરહું કાયદાના તમામ પ્રાવધાનો પુર્ણ કરવામાં આવેલ છે ત્યારે ફરીયાદીની તરફેણમાં સદરહું કાયદાની કલમ-૧૧૮ તથા ૧૩૯ નું અનુમાન ઉત્પન્ન થવા પામેલ છે. આમ, સદરહું આરોપીપક્ષના શીરે ફરીયાદીના પુરાવાનું ખંડન કરવું જરૂરી છે. સદરહું ખંડન માટે આરોપીએ વિટનેસ બોક્સમાં આવવું જરૂરી નથી. પરંતુ જો આરોપી પક્ષ ખંડન કરવા માટે ફરીયાદ પક્ષના કેસ પર પ્રિપોન્ડરન્સ ઓફ પ્રોબેબીલીટી જેટલો પુરાવો પ્રસ્તુત કરે તો પણ ફરીયાદ પક્ષે તેઓનો કેસ નિઃશંક પણે પુરવાર કરવાનો રહે છે અને આમ, જો આરોપી પક્ષ સદરહું ફરીયાદીના ઉપરોક્ત પુરાવાનું ખંડન કરવામાં નિષ્ફળ જાય તો ફરીયાદીની તરફેણમાં હુકમ કરવો જરૂરી બને છે અને જો તેમાં સફળ જાય તો આરોપીની તરફેણમાં હુકમ કરવો જરૂરી બને છે. ઉપરોક્ત હકીકતો ધ્યાનમાં રાખી સદરહું કેસની હકીકતો લક્ષમાં રાખીએ તો, એ હકીકત નિર્વીવાદ છે કે, સદર કામમાં ફરીયાદીની ઉલટ તપાસ પર આધાર રાખેલ છે અને પોતાના બચાવમા પોતે સોગંદ પર જુબાની આપેલ છે અને રજુ કરેલ દસ્તાવેજો પર આધાર રાખેલ છે. સદરહું કામમાં આરોપી પક્ષે જે ફરીયાદીની ઉલટ તપાસ કરેલ છે તેમાંની મુખ્ય હકીકતો લક્ષમાં રાખીએ તો સદરહું ફરીયાદીને તેમના અને આરોપી સાથેના ધંધા બાબતના સવાલ જવાબ કરવામાં આવેલ છે. આરોપી તરફે એવો બચાવ લેવાનો પ્રયત્ન કરેલ છે કે, ટુડે ઈન્ડસ્ટ્રીઝએ તા.૧૮/૪/૧૯ ના રોજ રૂ.૧,૦૦,૦૦૦/- અને રૂ.૧૫,૯૩૦/- ચેક દ્વારા ચુકવી આપેલ છે તેમજ, ટુડે ઈન્ડસ્ટ્રીઝએ તા.૮/૭/૧૯ ના રોજ રૂ.૫૨,૦૦૦/- અને રૂ.૩૬,૦૦૦/- ચેક દ્વારા ચુકવી આપેલ હોવાનો બચાવ લેવાનો પ્રયત્ન કરેલ છે જેની સામે ફરીયાદીએ તેની ફરીયાદ અને સરતપાસના સોગંદનામામાં જણાવેલ છે કે, હિસાબ તેઓ તેમના હિસાબી ચોપડામા નિભાવતા આવેલા છે અને ધંધાકીય હિસાબ તેમજ અંગત હાથ ઉછીની રકમનો હિસાબ કરતા ફરીયાદીએ જુન-૨૦૨૧ સુધીમા આ કામના આરોપી પાસે કુલ રકમ રૂ.૨૫,૬૮,૮૯૫-૨૦ પૈસા લેવાના બાકી નિકળે છે. તેમ જણાવેલ છે જેથી સદર બચાવ માનવાને પાત્ર રહેતો નથી. વધુમાં આરોપીપક્ષે એવો બચાવ લેવાનો પ્રયત્ન કરેલ છે કે આ કામે જે ઈનવોઈસ બીલ રજુ કરેલ છે તેમા

આરોપીના રીસીવના સિકકા નથી. આ તમામ બીલો સીસ્ટમમાથી જનરેટ કરી પ્રિન્ટ કરેલા છે પરંતુ આરોપીએ કોઈ માલ ફરીયાદી પાસેથી લીધેલો નથી તેનો ઈન્કાર કરેલો નથી અને આરોપીને ફરીયાદી સાથે ઘંઘાકીય સબંધો ન હતા તેનો પણ ઈન્કાર કરેલ નથી જેથી આરોપીનો સદર બચાવ માનવાને પાત્ર નથી. અત્રે નોંધવું જરૂરી છે કે, સદરહું ફરીયાદ પક્ષની જે ઉપરોક્ત વિગતવાર ઉલટ તપાસ થયેલ છે તેને ઝીણવણભરી રીતે લક્ષમાં રાખીએ તો સદર હકીકતો જે આરોપીએ સંજ્ઞેશન સ્વરૂપમાં પુછેલ છે તે સંજ્ઞેશનને પુરાવો માની શકાય નહીં. તદઉપરાંત આ કામમાં આરોપીએ પોતે આંક-૪૬ થી સોગંદ ઉપર સરતપાસ રજુ કરેલ છે જેમાની મુખ્ય હકીકત લક્ષમાં રાખીએ તો તેમા આરોપીએ ફરીયાદીના ખાતામા તા.૧૮/૪/૧૯ ના રોજ ચેક નં.૮૨ થી રૂ.૧૫,૯૩૦/-, તેમજ ચેક નં.૮૧ થી રૂ.૧,૦૦,૦૦૦/- તેમજ તા. ૦૮/૦૭/૨૦૧૯ ના રોજ ચેક નં.૮૭ રૂ.૩૬,૦૦૦/- તેમજ ચેક નં.૯૮ રૂ.૫૨,૦૦૦/- ફરીયાદીના ખાતે જમા હોવા છતાં કોર્ટમા જાહેર કરેલ નથી તેવો બચાવ લેવાનો પ્રયત્ન કરેલ છે પરંતુ ફરીયાદીએ તેની ફરીયાદ અને સરતપાસના સોગંદનામામાં જણાવેલ છે કે, હિસાબ તેઓ તેમના હિસાબી ચોપડામા નિભાવતા આવેલા છે અને ઘંઘાકીય હિસાબ તેમજ અંગત હાથ ઉછીની રકમનો હિસાબ કરતા ફરીયાદીએ જુન-૨૦૨૧ સુધીમા આ કામના આરોપી પાસે કુલ રકમ રૂ.૨૫,૬૮,૮૯૫-૨૦ પૈસા લેવાના બાકી નિકળે છે. તેમ જણાવેલ છે વળી આરોપી પોતાની ઉલટ તપાસમાં સ્વિકારે છે કે, ટુ ડે ઈન્ડસ્ટ્રીઝ અને ટુ ડે લાઈટીંગ સીસ્ટમ બંને અલગ અલગ કાયદેસર નોંધાયેલી કંપની છે. ટુ ડે ઈન્ડસ્ટ્રીઝનું બેંક એકાઉન્ટ કોટક મહીન્દ્રા બેંકમા આવેલું છે. આ એકાઉન્ટ તેઓની સહીથી ઓપરેટ થાય છે. જેથી સદર બચાવ માનવાને પાત્ર રહેતો નથી. આરોપીનું સી.આ.પી.સી. ની કલમ ૩૧૩ મુજબનું વિશેષ નિવેદન નોંધવામાં આવેલું હતું તે નિવેદન દરમિયાન આરોપી ધ્વારા વિશેષ હકીકતો નામદાર કોર્ટમાં જણાવેલ હતી જે મુજબ ફરીયાદી સાથે તહોમતદારનું જોઈન્ટ ફર્મ ઓફીસ હોઈ સીક્યુરીટી પેટેના ચેકોનો દુરઉપયોગ કરેલ હોવાનો બચાવ બચાવ રજુ કરેલ છે. આ બાબતે ચર્ચા કરીએ તો આરોપી પોતે જ પોતાની ઉલટ તપાસમા સ્વિકારે છે કે તેઓનો ચેક ગુમ થયેલ હોય કે તેનો દુર ઉપયોગ થયેલ હોય તેવી કોઈ ફરીયાદ તેઓએ કરેલી નથી. આરોપીના ચેકનો દુરઉપયોગ થયેલ હોય તો તે અંગેની કોઈ કાર્યવાહી આરોપીએ કરેલ હોય તેવો કોઈ પુરાવો હાલના કામે રજુ કરેલ નથી. આમ બચાવપક્ષ દ્વારા ફરીયાદીએ ખોટી ફરીયાદ કરેલી હોય તેવી કોઈ હકીકતો પુરવાર કરેલ નથી. આમ, ઉપરોક્ત ચર્ચાના અંતે આરોપીએ જે બચાવો લીધેલા છે પરંતુ તે બચાવો પુરવાર કરવા માટે સદર કામમાં

સંપૂર્ણ ખંડન કરતો પુરાવાથી પુરવાર કરેલ નથી અને સમગ્ર રીતે ફરીયાદ પક્ષની હકીકતો મુજબ તકરારી ચેક કે જેમાં આરોપીની સહી બાબતે કોઈ ઈન્કાર કરવામાં આવેલ નથી અને તે ઇન્ડસ ઈનસીફીસીયન્ટ થી રીટર્ન થયેલ છે અને ત્યારબાદ નિયત સમય મર્યાદામાં આરોપીને નોટીસ આપવામાં આવેલી તે આંક-૨૪ વાળી નોટીસ લક્ષમાં રાખીએ તો તેમાં પણ આરોપી દ્વારા એવો બચાવ લેવામાં આવેલ છે કે, પોતાને ફરીયાદીએ કોઈ નોટીસ મોકલે નથી અને તેઓને નોટીસ મળેલ નથી પરંતુ આંક -૧ ની ફરીયાદમાં આરોપીનું સરનામું, આંક-૨૪ ની રજી.એ.ડી. નોટીસની સ્થળપ્રતમાં આરોપીનું સરનામું એક જ જણાય છે. આમ ઉપરોક્ત પુરાવાની હકિકતને લક્ષમાં લેતાં - દી જનરલ કલોઝીઝ એક્ટની કલમ - ૨૭ અને ભારતીય પુરાવા અધિ. ૧૮૭૨ ની કલમ-૧૧૪(ઈ) અન્વયે રોજબરોજના વ્યવહારમાં મોકલવામાં આવતી પોસ્ટ - સરકારી કાર્યો તેના નિયમ અનુસાર કરવામાં આવતાં હોઈ, તેના સરનામે પહોંચેલ હશે. આ અનુમાનનું ખંડન કરવાની જવાબદારી આરોપીની છે. આરોપી તરફે પોતે ફરીયાદવાળા સરનામે રહેતા નથી કે ત્યાં તેમને નોટિસ બજેલ નથી તેવી કોઈ જ ઉલટ કરવામાં આવેલ નથી જેથી ઉપરોક્ત અનુમાનનું ખંડન થતું નથી જેથી આરોપીને ડિમાન્ડ નોટિસ બજેલ હોવાનું માનવાને કારણ રહે છે. " એ વાત ખરી છે કે, ટુ ડે ઈન્ડસ્ટ્રીઝ અને ટુ ડે લાઈટીંગ સીસ્ટમ બંને અલગ અલગ કાયદેસર નોંધાયેલ કંપની છે. એ વાત ખરી છે કે ટુ ડે ઈન્ડસ્ટ્રીઝના નામનું જી.એસ.ટી. સર્ટીફિકેટ, જી.એસ.પ૪ સરગમ રેસીડન્સના સરનામે ઈસ્યુ થયેલ છે. એ વાત ખરી છે કે ફરીયાદીની પેઢી યોગેશ્વર ફાઈબર ફેબ્રિકેટસ તથા ટુ ડે ઈન્ડસ્ટ્રીઝ અને ટુ ડે લાઈટીંગ સીસ્ટમ ત્રણેયના આઈ.ટી. રીટર્ન અલગ અલગ ભરવામાં આવે છે. એ વાત ખરી છે કે, મારી ટુ ડે ઈન્ડસ્ટ્રીઝ કચાચેય યોગેશ્વર ફાઈબર ફેબ્રિકેટસના સરનામે ઘંઘો માટે ચાલેલ હોય તેવો કોઈ દસ્તાવેજી પુરાવો મારી પાસે નથી. એ વાત ખરી છે કે મારા ખાતાનો ચેક રીટર્ન થાય તો ચેક રીટર્ન અંગેનો મેસેજ મારા મોબાઈલ પર આવે છે. " આરોપીપક્ષે ફરીયાદીની જે ઉલટ તપાસ કરવામાં આવેલ છે તેમા ફરીયાદી સ્વિકારે છે કે, " એ વાત ખરી છે કે, મને આરોપી પાસેથી લેવાના નાણાં રકમ રૂ.૨૫,૬૮,૮૯૫.૨૦ પૈકી આરોપીએ મને ચેક દ્વારા કુલ રકમ રૂ.૨૪,૮૪,૦૫૪/- ના ચેકો આપેલ છે જે મે સ્વિકારેલ છે. "આમ, આરોપી પક્ષે જે બચાવ બાબતે આરોપી પક્ષે કોઈ સંતોષ કારક પુરાવો આપેલ ન હોય ત્યારે આરોપી પક્ષ સદરહું કાયદાની કલમ-૧૧૮ તથા ૧૩૯ ના પ્રબંધો મુજબ ફરીયાદીની તરફેણમાં થયેલ અનુમાનોનું ખંડન કરવામાં નિષ્ફળ ગયેલ છે તેવું અત્રેની કોર્ટનું માનવું છે.

(૧૬) નામ. સુ.કો. દવારા રંગાપ્પા વિરુદ્ધ મોહનના ચુકાદામા પ્રસ્થાપીત કરેલ સિધ્ધાંત મુજબ આરોપીએ આપેલ ચેક કાયદેસરના દેવા અને જવાબદારી પેટે આપેલ છે તેવું અનુમાન ફરીયાદીની તરફેણમાં કરવાનું રહે છે. આમ આ કેસનો રેકર્ડ પરનો સમગ્ર મૌખિક પુરાવો અને દસ્તાવેજી પુરાવો ધ્યાને લેતાં આરોપીએ ફરીયાદીને આપેલ ફરીયાદવાળો ચેક ફરીયાદીના કાયદેસરના અમલ કરી શકાય તેવા દેવાની ચુકવણી પેટે આપેલાની હકીકત ફલીત થાય છે તેમજ, ફરીયાદીએ આરોપીના ચેકનો દુરઉપયોગ કરેલાનું પુરવાર થતું ન હોય ફરીયાદીની વિરુદ્ધમાં અનુમાન કરવાની આરોપીની તરફેણની દલીલ ગ્રાહ્ય રાખવા પાત્ર નથી. વધુમાં આરોપીપક્ષે નામ. સુપ્રિમ કોર્ટ તથા નામ. હાઈકોર્ટના જે ચુકાદાઓ પર આધાર રાખેલ છે તે ચુકાદાઓના માર્ગદર્શક સિધ્ધાંતો સદર કેસની હકીકતો અને સંજોગો મુજબ અમુક અંશે અલગ અલગ જણાય આવે છે જેથી સંપૂર્ણપણે સદર ચુકાદાઓના આધારે આરોપી પોતાનો કેસ સંપૂર્ણપણે કે નિ:શંકપણે સાબીત કરવામા નિષ્ફળ નિવડેલ છે.

(૧૭) આમ આ કામે ફરીયાદપક્ષે ધી નેગોશિયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ- ૧૩૮ ની મેન્ડેટરી જોગવાઈઓનું પાલન કરી, ધી નેગોશિયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ- ૧૧૮(એ) અને ૧૩૯ ની જોગવાઈઓ સબબ અત્રેની અદાલતે જે અનુમાનો અવેશ વિશે અને ધારક આ ચેકનાં નાણાં વસુલ મેળવવા હકકદાર છે તે અંગેના અનુમાનો વિરુદ્ધમાં બચાવપક્ષે કોઈ ખંડનીય પુરાવો રજૂ કરેલ ન હોવાના કારણસર ફરીયાદપક્ષનો આ કેસ નિ:શંકપણે સાબીત થયેલ હોવાનું અત્રેની અદાલત માને છે. આ કામે તહોમતદાર તરફે જે બચાવ અને દલીલો રજૂ કરેલ છે તે માની શકાય તેમ નથી. વધુમાં આ કામે ધી નેગોશિયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ ૧૮૮૧ માં અવાર નવાર સમય સાથે કરવામાં આવેલ સુધારા વધારા સહિત આ એક્ટ પાછળનો હેતુ નાણાંકીય વ્યવહારમાં થતી ગેરરિતિઓ અટકાવી આ ગેરરિતિઓ ધ્વારા કોઈ વ્યક્તિ તેની નાણાંકીય જવાબદારીમાંથી છટકી ન જાય અને નાણાંકીય વ્યવહાર દુબાડવાનો તેનો હેતુ પાર પાડી કોઈ ચેક આપે અને તે બાઉન્સ થાય ત્યારે બેંકો ધ્વારા તેમજ અન્ય નાણાંકીય સંસ્થાઓ ધ્વારા થતા નાણાંકીય વ્યવહારોની વિશ્વસનીયતા ઘટી જાય છે. એટલે કે આવી વિશ્વસનીયતા ઘટી ન જાયતે માટે આ એક્ટ ધ્વારા તાકાલીક ધોરણે આવા ડીફોલ્ટરને સજા કરવાનો છે. ફરીયાદીએ રજૂ કરેલ ચેક પુરવાર થતો હોય તેનો મતલબ એવો થાય છે કે આરોપીએ તેના કાયદેસરના જવાબદારી અને દેવા પેટે ફરીયાદીને ચેક આપેલો છે. ફરીયાદીએ રજૂ કરેલ ચેકનો દુરઉપયોગ કરવામાં આવેલ હોય તો આરોપીએ તે બાબતે ફરીયાદ કે અન્ય વ્યક્તિ ઉપર કોઈ કાયદેસરની કાર્યવાહી કરેલ હોય તેવું

રેકર્ડ પર આવવા પામેલ નથી. આમ સમગ્ર હકીકતે નામ. સુપ્રિમ કોર્ટના રંગાપ્પા વિરુદ્ધ મોહનના ચુકાદા મુજબ આરોપીએ આપેલ ચેક કાયદેસરના દેવા અને જવાબદારી પેટે આપેલ છે તેવું અનુમાન ફરીયાદીની તરફેણમાં કરવાનું રહે છે. આમ આ કેસનો રેકર્ડ પરનો સમગ્ર મૌખિક પુરાવો અને દસ્તાવેજી પુરાવો ધ્યાને લેતાં આરોપીએ ફરીયાદીને આપેલ ફરીયાદવાળો ચેક ફરીયાદમાં જણાવેલ વ્યવહારની રકમના કાયદેસરના અમલ કરી શકાય તેવા દેવાની ચુકવણી પેટે આપેલાની હકીકત ફલીત થતી હોવાથી ચેકનો દુરઉપયોગ કરેલાનું પુરવાર થતુ ન હોય ફરીયાદીની વિરુદ્ધમાં અનુમાન કરવાની આરોપીની તરફેણની દલીલ ગ્રાહ્ય રાખવા પાત્ર નથી. આમ નામ. સુપ્રિમ કોર્ટ ના ઉપરોક્ત ઓથોરીટી ધ્યાને લેતા તથા દસ્તાવેજી અને મૌખિક પુરાવા ધ્યાને લેતાં જ્યારે ચેક આપેલ હોય ત્યારે કાયદેસરના દેવા અને જવાબદારી પેટે આપેલ છે તેવું અનુમાન ફરીયાદીની તરફેણમાં કરવાનું છે જે આ કેસમાં થાય છે. આ અનુમાનનું ખંડન કરવાની જવાબદારી અને બોજો આરોપી પર છે. પરંતુ આરોપીએ કરેલ ફરીયાદીની ઉલટ તપાસમાં ફરીયાદીની તરફેણમાં કરવામાં આવતા અનુમાનનું કોઈપણ રીતે ખંડન કરેલ નથી. એટલુંજ નહીં પણ ફરીયાદીની તરફેણમાં કરવામાં આવતુ અનુમાનનું ખંડન થાય તે પ્રબળ શક્યતા અને સંભાવના પણ આરોપી તરફથી ઉભી કરવામાં આવતી નથી. ઉપરોક્ત તમામ મુદાઓની વિસ્તૃત ચર્ચા કરેલ છે અને હકીકતની સાથે સાથે નામદાર સુપ્રિમ કોર્ટના ચુકાદામાં પ્રસ્થાપિત થયેલ સિદ્ધાંતોની ચર્ચા કરેલ છે તેથી તેનું પુનરાવર્તન કરવું જરૂરી નથી, પરંતુ ટુંકમાં એટલું જણાવીશ કે, આ કામના ફરીયાદીએ આ કામના આરોપી વચ્ચે કાયદેસરનો વ્યવહાર થયેલ છે, તે હકીકત છે અને તે રકમ આરોપીએ પરત ન કરતાં ફરીયાદીએ આરોપી પાસેથી વળતર અપાવવા દલીલ કરેલી છે. વધુમાં આરોપી ને.ઈ.એ.ક.૧૩૮ના ગુનામાં તકસીરવાન ઠરાવવામાં આવતા હોઈ આખરી હુકમ કરતાં પહેલાં આરોપીને પ્રોબેશન ઓફ ઓફેન્ડર્સ એક્ટ તેમજ ક્રી.પ્રો.કોડ કલમ ૩૬૦ ની જોગવાઈનો લાભ આપવા પાત્ર છે કે કેમ તે હકીકત ધ્યાનમાં લેવી પડે. આરોપીએ આર્થિક ગુનો કરેલ છે. અત્યારના પ્રવર્તમાન સમયમાં ધંધાને લગતા તમામ નાણાંકીય વ્યવહારો ચેક ઉપર આધારીત છે. મોટી રકમના નાણાંની લેવડ દેવડ ચેકથી થાય છે અને આ ચેક ચલણી નોટ જેવો ક્ષતિ રહીત હોવો જોઈએ. એક વખત જો એક વ્યક્તિ બીજી વ્યક્તિ કે બેંકને ચેક આપે તો તે ચેકનું અવમુલ્યન થવું જોઈએ નહીં. ચેક પરત ફરે તો તેનો અર્થ એવો થાય કે ચેકનું અવમુલ્યન થયેલ છે અને તેની કોઈ કીંમત નથી તેવું કહી શકાય અને એટલા માટે જ ચેક પરત ફર્યાની ફરીયાદમાં પ્રોબેશન ઓફ ઓફેન્ડર્સ એક્ટ અને ક્રી.પ્રો.કોડ કલમ-૩૬૦ ની જોગવાઈનો લાભ આપવો

જોઈએ નહીં. આમ ઉપર મુજબ તમામ હકીકત અને ચર્ચા જોતાં આરોપીને પ્રોબેશન ઓફ ઓફેન્ડર્સ એક્ટ તેમજ ક્રીમીનલ પ્રોસીજર કોડ કલમ-૩૬૦ ની જોગવાઈનો લાભ આપવા પાત્ર નથી. કાયદાની જોગવાઈ તથા ચેકની રકમ ધ્યાનમાં લેતાં આરોપીને યોગ્ય સજા અને યોગ્ય દંડ થવો જોઈએ તેમ હુ માનુ છું અને ફરીયાદીને પણ પુરતો ન્યાય મળ્યો છે તેવો અહેસાસ થશે આવા સંજોગોમાં ફરીયાદવાળો ચેક આ કામના આરોપીએ ફરીયાદીને કાયદેસરના દેવા અને જવાબદારી પેટે આપ્યો છે તે હકીકત ફરીયાદપક્ષ પુરવાર કરતા હોય જેથી મુદા નં.૧ પરત્વે નો જવાબ હકારમા આપી મુદા નં.૨ અન્વયે નીચે મુજબનો હુકમ ન્યાયના વિશાળ હિતમા જાહેર કરું છું.

-:: હુકમ ::-

- (૧) આથી ક્રી.પ્રો.કોડ.કલમ-૨૫૫(૨) અન્વયે **આરોપી નં.૧** TODAY'S INDUSTRIES, **આરોપી નં.૨** RAVINDRA NATH SINGH, રહે. GS- 54 , SARGAM RESIDENCY, VALIYA ROAD, AT. KOSAMADI, TA. ANKLESHWAR વાળાઓને ધી નેગો.ઈ.એક્ટ-૧૮૮૧ની કલમ-૧૩૮ નાં ગુનામાં તકસીરવાન ઠરાવવામા આવે છે.
- (૨) આથી ક્રી.પ્રો.કોડ.કલમ-૨૫૫(૨) અન્વયે **આરોપી નં.૧** TODAY'S INDUSTRIES, વતી **આરોપી નં.૨** RAVINDRA NATH SINGH, રહે. GS- 54 , SARGAM RESIDENCY, VALIYA ROAD, AT. KOSAMADI, TA. ANKLESHWAR વાળાઓને ધી નેગો.ઈ.એક્ટ-૧૮૮૧ની કલમ-૧૩૮ નાં ગુનામાં વર્ષ-૨ (બે) ની સાદી કેદની સજા ફરમાવવામાં આવે છે.
- (૩) ભારતીય ફોજદારી સંહિતાની કલમ-૩૫૭(૩) અન્વયે આરોપીઓએ ફરીયાદી ને વળતર તરીકે ફરીયાદમા જણાવેલ ચેકની રકમ રૂ.૧,૨૯,૦૭૮/- આજથી માસ-૧ ની મુદતમા ચુકવી આપવા તેવો હુકમ કરવામાં આવે છે. જો આરોપી સદર વળતરની રકમ ચુકવવામા કસુર કરે તો તેઓએ વધુ ૩ માસ (ત્રણ માસ)- ની સાદી કેદની સજા ભોગવવા હુકમ કરવામા આવે છે.
- (૪) ઉપરોક્ત ગુના અંગે આરોપીએ જો કોઈ સમયે કાચા કામે કેદમાં પસાર કરેલ હોય તો તેવો સમય ક્રિ.પ્રો.કોડની કલમ-૪૨૮ મુજબ કેદની શિક્ષામાં મજરે ગણવાનો રહેશે.
- (૫) આરોપીના જામીન તથા જાતમુચરકા રદ ગણવાના રહેશે.

(૬) આ ચુકાદાની એક નકલ આરોપીને ફોજદારી કાર્યરીતી સંહિતાની કલમ-૩૬૩ અન્વયે વિનામૂલ્યે પુરી પાડવી.

ઉપરોક્ત હુકમ આજરોજ તારીખ ૨૪ મી, માહે : જુન, સને : ૨૦૨૬ ના રોજ ખુલ્લી અદાલતમાં વાંચી સંભળાવી જાહેર કર્યો.

અંકલેશ્વર

તા. ૨૪-૦૬-૨૦૨૬

(મિતેષકુમાર કિરીટકુમાર મહેતા)

બીજા એડી. ચીફ જ્યુડીશીયલ મેજીસ્ટ્રેટ
અંકલેશ્વર.

કોડ નં. જી.જે. ૦૧૨૨૫

Steno : H.R. Makrani